Масса а мехкашкара пролетараш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областен комитета а Грозненски горкома а, Нохч-ГIалгIай АССР-а оргкомитета а Грозненски къахьегамхой депутатий Совета а орган

КIиранди 13 апрель № 30 (2196) 1958 шу

Мах 20 кеп.

ШерагIа йоаржае майна хьалхара социалистически яхь

Политически а творчески а хьинар айдаларца накъа дода советски халкъ дерригача дунен тIарча къахьегамхой дезача цIейна — хозникашеи, интеллигенцеси кхы а хозникашеи, интеллигенцешеи кхы а лакхагIа айяьй укх деношка дерригача халкъан социалистически яхьан байракх, хIаьта боахамани культурани массайолча участкашка керда доккхий толамаш а доах цар.

ЦхьоалагIа Май дезде кийчлуш да советски халкъ укх шера вай мехка экономика Iалаьмате чIоагIа дегIайоало а наьха творчески хьинар кхы а айде а торонаш хулийтаргъйола керда хувцамаш хиннача хана. Шу хьалха Коммунистически партеси Советски правительствоси промышленностаи гIишлошъярнеи доал делга хувцарах лаьца баьча боккха историен лоархIам болча соцамо торо хилитай миллионаш бола болхлойи гIулакхера нахи производственна доал дара юкъеоза а дIахо социалистически экономика чехкка дегIайоалае а. Советски пачхаьалкхен лакхехьарча органо, дукха ха йоацаш хиннача СССР-а Лакхехьарча Совета сессе даьча соцамаша кхы а айдаьд юрташкарча а городашкарча а къахьегамхой политически хьинари творчески инициативеи.

Маян хьалхара социалистически яхь йоаржаярна тIахьехаш дола гудермесен нефтяникий кхайкарал хьал а лаьца, дерригача дунен тIарча къахьегамхой дезача цIейна доккхийча производственни толамашца духьал баха кийчлуш ба вай республикера къахьегамхой а. Из кечам бу ялхлагIча пятилеткан кхоалагIча шера план кхоачашъярна а болхлой классаи ахархоштеи юкъера экономически бувзам дIахо чIоагIбарна а дерригa низаш оарцагIдахарца. Денгара-денга сихбу вай республикан дерригача промышленни предприятей коллективаша шоай социалистически декхараш кхоачашдарна тIехьа лоаттабу къовсам. Из хьахьокх республикан промышленносто 1958 шера хьалхарча квартале план 105,2 процент кхоачашъяь хиларо. 1957 шера хьалхарча квартале алхха 8 процент мара дегIацаена республикан дерригача промышленностан продукци укх шера хьалхарча квартале 18 процентага кхаьчай. Къаьстта дика бу болх квартальни план 108 процент кхоачашъяьча газови промышленносто, сийрда нефтепродукташ яхара план 104 процент кхоачашъяьча нефтеперерабатывающи предприятеша. Иштта дика балхаш даьд кирпишкий заводаша а. Боккхача лоархIаме йола гIишлоний материал планах лаьрхIачул 5 процент дукхагIа еннай цар республиканна. ЧIоагIа дог ураэтта болх беш ба укх деношка «Малгобекнефтан» Ленина орден йолча хьалхарча промыслеп мехкадаьтта доаккха болхлой. ЦхьоалагIа Май тIакхоачаш Даьхенна планал совгIа 1500 тонн «Iаьржа дошув» дала аьнна ше тIаийца декхар толамца кхоачашдеш йоалл из коллектив. ХIара дийнахьа тел донецки шахтера Николай Мамая методах балхашдеш йоахкача цу промыслан бригадаша оттабаьча боарамал совгIа мехкдаьтта.

Болхлой классаца гIабоккхаш болх колхозни ахархой. Хьайбай продуктивность лакхъярна шоаш тIаийца социалистически декхараш кхоачаш а деш, ханал хьалха 105 проц. кхоачашъяьй Нохч-ГIалгIай республикерча колхозашеи совхозашеи дулх, шура фуаш кийчдареи паччахьалкхенга дохкареи хьалхарча квартала план. Кхашка балхаш деча колхозникаша а, хьайбаш леладерий коллективаша а, юртабоахаман специалисташа а хадданза къовсам лоаттабу ерригa юртабоахаман продукташ дукхагIа арахецарнеи, шоаш тIаийца социалистически декхараш кхоачашдарнеи къахьегама толамаш совдахарнеи. ДикагIа хьувкъаргдолаш гурахьа дийнача ялатийна молхаш етташ, лаьтта тоадеш, дIаде фу кийчдеш, кхашка кхо дуллаш, укх шерарча ялатий хьувкъама лард йоллаш боахк уж. Беррига шоай низ тIа а бахийта къахьегаш боахк МагIалбика районерча № 4 йолча совхоза болхлой, «Кавказ» яхача колхоза колхозникаш. Къаьстта дика бу болх ЦхьоалагIча Мая сийна къахьегама вахте эттача сунженски районерча «XIX партсъезд» яхача колхоза дояркаша. Цу колхоза доярка Алехина Надеждас дIабахача кхаь бетта хIара ше беттача Iаттагара 671 килограмм шурий яьккхай. Цу районерча «Путь к коммунизму» яхача колхозо хьогге а дIайийнай 900 гектара тIа гидуаргаш, хIаьта ши эзар гектара тIа кхо а диллад.

Вай республикерча колхозашеи совхозашеи даьхача къахьегама толамаша хьагойт дукхагIа йолча районий партийнии советскии органаш, колхозий правленеш машинно-тракторни станцеш эргаяхарца гучаяьнача торонех юрта боахам дIахо дегIабоалабарна пайда эца йолаенна хилар а цар цу гIулакхa колхозникаш оарцагIбоахаш хилар а. Цо хьахьокх вай республикерча колхозникаша маян хьалхара социалистически яхь йоаржаярца дерригача дунен тIарча къахьегамхой дезача цIей сийна доккхий балха толамаш доахарг хилар.

Дерригa а барайтта ди мара дисадац къахьегамхой сийдола цIей, ЦхьоалагIа Май хьатIакхача. ХIара болхло, колхозник, къахьегамхо декхарийла ва из доккха цIей дезде шийга дулургдолчун уйла а ях ма-могга ший къахьегама толамаш совдаха. ЦIаькха а хьажа веза ший балхага, гучадаха а тоаде а деза цунах доахка гIалаташ.

Дерригa шоай хьинар ура а оттадаь къахьегамхоша даьхача толамех вай Даьхенна доккхагIа дола совгIат хургда.

Шозлагӏа вӏашагӏтохача Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета депутаташка

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета шоллагIча созыва хьалхарча сессе баьхкача депутаташа регистраци ергъя 14-ча апреле НГIАССР Оргкомитете. Гвардейски ул. 103, Оргкомитета председатела приемни 1-гIа этаж, 9 сахьат Iуйрийна даьлча денз 6 сахьат сайрийна даллалца, 15-ча апреле — республикански Пионерий Дворце Iуйрийна 8 сахьат даьлча денз.

НГIАССР-а Лакхехьарча Совета шоллагIча созыва къаьнагIчар Совета заседанех

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета КъаьнагIчар Совета заседани хул 15-ча марта Iуйрийна 10 сахьат даьлча пионерий Дворецa Йоккхача зале. (Проспект Орджоникидзе, 99).

Нов. К. Е. Ворошилов Югославе гIоргва

Броз Титос хьоашалгIа вехарах Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Климент Ефремович Ворошилов укх шера май бетта официальни визитах Югославе гIоргва.

Харжархой викалий собрани

9-ча апреле сайрийна 5 сахьат даьлча Малгобекерча Чкалов цIерахча майдане йоккха митинг хилар городера дукха къахьегамхой вIашагI а кхийтта.

Митинге къамаьл дир СССР-а Лакхехьарча Совета 1-ча сессе дакъа лоацаш хиннача, СССР-а Лакхехьарча Совета депутата, партен Нохч-ГIалгIай областной комитета секретара Чахкиев Османа. Цо харжархошта дийцар сессе баь соцам. Къамаьл дир Малгобекерча жилищно-коммунальни конторе плотник волча новкъоста Тупнина.

— Оаха дегаш раьза хинна къоабал ду, — аьлар новкъоста Тупнина, — СССР-а Лакхехьарча Совета 1-ча сессе даь соцамаш: Колхозни строй дIахо дегIа йоалаярахи, МТС-аш эргаяхарахи, Климент Ефремович Ворошилов СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума председатель харжарахи, Никита Сергеевич Хрущев СССР-а Министри Совета председатель оттаварахи, атомни герз техкалга дIадаккхарах сессе баь соцами. Тхой контора болхлой цIерах аз дош лу ханал хьалха план кхоачашъярна 1-ча Мая сийна тIаийца декхараш сий долаш кхоачашде».

ТIаккха къамаьл дир шоллагIча мехкдаьттан промыслерча мастера новкъоста Изатковс.

— Тха промыслерча болхлой коллективо къоабалдеш тIаэц СССР-а Лакхехьарча Совета сессе даь соцамаш, — йоах новкъоста Изатковс. Оаха дош лу дерригача дунен тIарча къахьегамхой дезача ден 1-ча Мая сийна укх 1958-ча шера хьалхарча биъ бетта мехкдаьтта даккхарна оттаьча планал совгIа 530 тонн мехкдаьтта даккха».

М. АХРИЕВ. корреспондент радио.

Сийле хийла Ленински комсомола!

ВЛКСМ XIII съезда делегат

Ши ди мара дисадац Коммунистически партен тешаме, зIамагIа новкъост йолаш хьаенача сий долча Ленински комсомола кхойттлагIа съезд хьаелла.

Цу доаккхача дезача денга кийчо еш, балха дикача хьокхамашца духьал баха кийчлуш ба вай республикера комсомольцаши, кагий нахи. Назрановски совхоза Плиевски отделене болх беш вола нов. Котиев Ваха ва вай республикерча комсомольцаша XIII-гIча съезде викал ваь вахийта хержа.

Аз доккхал а деш баркал оал се цу съезде вахийта хьожаварах сайх бенна тешам боа ца беш съезда соцамех дувцаргда аз шоана цигара се юха цIавеча, — аьлар Котиевс. Цу денага сатувсаш низ ма-кхоачча къахьег комсомольцашеи кагийча нахеи Наьсарен совхоза коллективаца цхьана.

Совхоза комсомольцашеи кагийрхошеи массанеша раьза а болаш ВЛКСМ XIII-ча съезде вахийта хержача новкъоста Котиев Вахас дувц ший вахарахи къахьегама толамехи: —Кустанайски областе вахаш, ийслагIча классе дийшаь ваьлча эзари ийсбIаьи шовзткъеи кхойттлагIча шера, со городе Кустанай йиллача трактористий курсашка деша вахар. Уж аз похвальни грамота а йоаккхаш тIех дика йийшаь яьхар. Цул тIехьагIа тхоаш дахача юрта тракторист волаш диъ шера болх бир аз.

Нохч-ГIалгIай республика юхаметтаоттаеш хиларца дIадахача шера со Назрановски районе Пхьелекъонгий - юрта сай дей баьхача тхой дезалца цIавера. ЦIавенача деношка со волавелар бовзаш бола тракториста болх бе Назрановски совхоза Плиевски отделене. Хала дац дезаш - довзаш дар дика кхоачаш де. Цу духьа вIаштIехьа доаладелар сона дахача шера бIаьстан ялаташ дIадувш, культиватораш йоахаш, гуйран балхаш деш, массайолча сменашка сай норма тIехкхоачашъе. Иштта балхаш аз дарца Назрановски совхоза дирекцес Сийлен Грамота елар сона. Комсомола Нохч-ГIалгIай Обкома тIех дика балхаш дарца баркал оалаш кахьат а делар.

1957-ча шера вай Нохч-ГIалгIай республикерча декабрь бетта хиннача комсомольций ялхлагIча конференце со делегат хержар. Укх бетта пхийттлагIча дийнахь хургйолча пхи Орден лелаеча Ленински Комсомола кхойттлагIча съезде ваха а хержав со.

VI-ча Конференцера се цIавеча, совхоза усадьбе сай трактора ремонт яь массарел а хьалха йисте ваьлар со. Укх шера тхой отделене бIаьстан оахамаш доладелча, Котиев Шимохица цхьана болх бе доладелар тхо. Цхьа бIаь шовзткъеи кхоъ гектар лаьтта аьхар оаха тхой план тIехкхоачаш а еш.

Се кхеваьча Комсомола вай Коммунистически партена дегтIера баркал оалаш доггIоздаьнна ва со. Тахан айса къамаьл деш ала догдоагIа са кхы а дикагIа айса болх бергхалар, вай дей мохк кхы а дикагIа тоабарна, кхы а хозагIа барна сай хьинар кходерг ца хилар а.

Котиев Ваха харцлувргвоацаш тешамера новкъост халар хьахьокх цун балхацарча безамо, цун къахьегама толамаша.

ВЛКСМ XIII съезда сийна

Укх деношка хулача ВЛКСМ XIII-а съезда сийна социалистически яхь а йоаржаяь къахьегаш я Грознерча № 1 йолча хIамаш тегача фабрикан коллектив.

Марта бетта кийча продукци арахецара паччахьалкхен план 103,5 процент кхоачашъяьй фабрико.

Из план кхоачашъеш эггара а лоархIамегIа дола дакъа лаьцар, фабрикан коллектива юкъерча комсомольцашеи кагийрхошеи. Комсомола XIII съезда сийна март бетта планал совгIа 90 эзар сома продукци арахийцар фабрикерча комсомольцашеи кагийрхошеи.

Цу доккхача совгIатаца хьинаре дакъа лаьцар, ВЛКСМ XIII съезда сийна яьржача социалистически яхьа инициатор йолча фабрике къаьстта вIашагIъеллача комсомольско-кагийрхой бригадо. Цун бригадира комсомолкас нов. Яикова Марияс ший болх дика бовзаш лелаю бригадана хьалхле.

ВЛКСМ XIII-ча съезда сийна лаккхара социалистически декхараш тIаийцадар цу бригадан коллективо.

Уж дар, хIара дийнахьа планал совгIа берий 5 барцкъа арахецар. Из декхар сийленца кхоачашдеш я коллектив. План 130 барзкъа йолча цар арахец хIара дийнахьа берий 135 барцкъа. Март беттара паччахьалкхен план 112,5 процент кхоачаш а еш планал совгIа 30 эзар сома кийча продукци арахийцай бригадо. Цар ходаьд 600 квадратни метр зип а даьри а.

Бригадан коллективо даьхача толамех лоархIамегIа дола дакъа лаьцар дикагIа болча мастераша н.н. Игонина Тамарас, Коваленко Лидас, Чернышева Аняс, Любавина Раисас. Коллектива юкъе социалистически яхь йоаржаеш инициатор а хилар, март бетта план кхычарел тIех кхоачаш а йир цу бригада комсомольски организацен секретаро нов. Курилова Раисас.

Фабрикан комсомольски организацен секретарь волча нов. Сафарьянц Сергейс йоах, — Вай Коммунистически Партен Центральни Комитетои СССР-а Министрий Советои «барзкъаши кога гIирси дукхагIа арахецарах а цар ассортимент шеръярах а дикал лакхъярах а» лаьца шоашта хьалхашка оттадаь декхараш дика довзаш ба фабрикера беррига а комсомольцаши кагийрхои.

Шеко йоацаш да цар уж декхараш сийленца кхоачащдергхилар а паччахьалкхен план массаза а тIехкхоачашъеш дIахохьоргхилар а.

ХАСАНОВ.

„Красный молот" завода комсомольций толамаш

Грозерча «Красни молот» завода комсомольцаш комсомола кхойттлагIча съезда сийна шоаш тIаийца декхараш дика кхоачашду, къаьстта лакха хьокхамаш доахаш болабу пхелагIча цехе котельщик волча Олейников Анатолес: хьалхагIа комсомола 40 шу дизарна сийна а тIаккха комсомола кхойтлагIча съезда сийна а тIаийца декхараш кхоъ ах норма кхоачашъеш воагIа из.Дика хьокхамаш даьхад ялхлагIча цехерча токараша: Коробкин Михаилас йиъ ах норма, Пучкова Зинас ши норма. ШоллагIча цехера слесарь волча Симин Леонарда цхьаккха ди дахийтац шиъ ах норма кхоачаш ца еш. Дукха ба заводе иштта лакхача хьокхамашца болх бу кагийнах.

Завода комсомольцаш дика болх баь цаIеш лоархIаме дакъа лоац металл кхэадеш а рационализаторски предложенеш телаш а. Заводе комсомольцай низаца кхо бIаь тонн металл ходаьд, шовзткъа рационализаторски предложени яннай, цу тIа завода комсомольски активо решене яьй комсомола 40 шу дузача дийнахь металл кходарцеи, металл лохьадарцеи рационализаторски предложенех боалача пайдахи цхьа миллион ахча ерригсоюзни комсомольски копилке юкъедахьа. Таханарча дийнахь комсомола съезда сийна 231 эзар тума юкъедехьад завода комсомольцаш ерригсоюзни комсомольски копилкачу.

Къонача рационализатора йоккха ганз

Цхьа шу совгIа ха мара яц ВЛКСМ ЦК предложенех, хьалха хиннача СССР-а нефтяной промышленноста Министерствин коллегес мехкдаьттан продукташ йовр кIезигдарна къовсам лоаттабе аьнна Нохч-ГIалгIай республикерча комсомольски организацеша доладаь гIулакх дийца а къоабалда а.

Коллеген балхаца дакъа лоацаш хилар Грознера къона нефтяникаш. Царца вар производственно - товарни конторан инженер Мальцев Валентин.

Цигара цIавеначул тIехьагIа кхы а чIоагIагIа болх бе ваьлар нов. Мальцев. ДIадахача шера конторан кагирхошеи комсомольцашеи кходаьча 3197 тонн мехкдаьттаца а цун продукташца а дикка дакъа да нов. Мальцева а.

Къона инженер хадданза лохаш вар мехкдаьттан продуктай шоай дIабода мах лохбергбола, уж кхоергйола наькъаш.

Стандартни нефтепродукташ кийчъеча процессе экономи е йиш йолаш наькъаш дуккха хилара теркам а баь, цхьайола компоненташ кхычарца хувцаш опыташ йир цо дуккхазза. ТIехьале йолаш хилар цун тохкамаш. Керттерча инженера заместителаца нов. Епифановца цхьана нов. Мальцевс предложени йир, стандартни бензин кийчдеча рецептурах еттача дукха мах болча компоненташта меттел кIезигагIа мах бараш а етташ хувца аьнна. Дуккхазза яьча опыташеи лабораторни анализашеи хьахьекхад из хувцам бича бензина дикал эшалуш ца хилар.

ХIанз из предложени къоабалъяь а, балха юкъе йоалаяь а я. Цо дуккхача боарамера нефтепродукташ а кхояйт, цхьан шера 7 миллиони 2 эзари сом паччахьалкхен ахча а ходайт.

Инициативни группана хьалхле а лелаеш, нов. Мальцевс ВЛКСМ комитета новкъостал ду комсомольцаши кагирхойи дIахо а нефтепродукташ ца йойтарна оарцагIбаха.

А. КОСМИН.

Керда вертолет „КА-18"

Керттерча конструкторо Н. И. Камовс кулгалдеш йолча конструкторийи, инженерийи, болхлойи коллективо яь виъ саг чуховшаш йола вертолет «Фега гIолла лела автомобиль».

Цу машинах шерра пайда эцаргба хьалкъан боахаме. Цоах пайда эца йиш хургья наькъаш доацача моттигашка, доккхий хиши, Iамаш, лоамаш, долча, фега гIолла нах, почта дIа-юха кхухьаш, юрта боахаме — лаьтта къондеш йола молхаш тусаш а иштта кхычахьа а. Вертолетаца дIа-юха бахьа йиш я цамогаш бола нах. Цу гIулакхa, цхьа гIанд дIа а даьккха цун метте кабинан чу носилкаш оттаяьй. Цамогаш вола саг чувоккхлургволаш люк йоал. Вертолета тIа я А. Г. Ивченкон конструкцех 250 говран низ бола двигатель. Машина крейсерски сихал 120 километр я, цун мел йолча бакаш чу тарлу 4 сахьата 30 минута никъ балла доагам дотта. Вертолетах йоал из лелош йола кхо ткъам бола дIаи-саи кхесташ йола ши винт. Цу тайпарча конструкцес аттача доакх вертолета кулгал дар гIулакх, фега гIолла лелара кхерам а лохбу.

Сурт тIа: Вертолет «КА-18».

Сурт Преображенски С. (ТАСС фотохроника).

Советски Союзеи Венгерски Халкъа Республикеи Партийно-Правительственни делегацешта юкъе хиннача переговорий итогех

ЦХЬАНА ЯЬЧА ЗАЯВЛЕНЕНА КУЛГАШ ЯЗДАР

БУДАПЕШТ, 9 апрель. **(ТАСС-а Спец. корр.).** Тахан Венгерски парламента цIеношка Советски Союзеи Венгерски Халкъа Республикеи Партийно-Правительственделегацешта юкъе хиннача переговорий итогех Цхьана яьча Заявленена кулгаш яздир.

Советски оагIонгахьара Цхьана яьча Заявленена кулг яздир ССКП ЦК хьалхара секретарьи СССР-а Министрий Совета Председательи волча Н. С. Хрущевс, венгерски оагIонгахьара — Венгерски Социалистически Болхлой партен ЦК хьалхара секретарьи Венгерски Революционни Болхлой-Ахархой Правительствон Пачхаьалкхен Министри волча Янош Кадара.

Кулгаш яздеча бар Советски Союза Партийно-Правительственни Делегацен членаш — ССКП ЦК Президиума член а СССР Министрий Совета Председатела Хьалхара заместитель а вола Ф. Р. Козлов, СССР кхыча паччахьалкхенашцарча гIулакхий Министр А. А. Громыко, ВЦСПС Председатель В. В. Гришин, Украинан Киевски обкома хьалхара секретарь П. Е. Шелест, ССКП Ленинградски горкома шоллагIа секретарь А. П. Бойкова, Венгерски Халкъа Республикера СССР-а посол Е. И. Громов, хIаьта иштта Советски Партийно-Правительственни делегацеца бола СССР-а МИД-а коллеген член Л. Ф. Ильичев, 5-ча Европейски отдела заведующе декх. кхоач. П. С. Дедушкин. СССР-а МИД-а Протокольни отдела заведующи Ф. Ф. Молочков, Венгрерча СССР-а посольствон советникаш В. С. Бойкови Ю. Н. Черняковн.

Венгерски оагIонгахьара цига бар Венгерски Халкъа Республикан президиума председатель Иштван Доби, Венгерски Революционни Болхлой-Ахархой Правительствон председатель Ференц Мюнних, ВСРП ЦК политбюрон членаш Бела Биску, Йене Фок, Дьюла Каллаи, Карой Кишш, Дьердь Марошан, Шандор Ронаи, Миклош Шомоди, ВСРП ЦК Политбюрон членалла кандидаташ Дэжэ Немеш, Золтан Комочин, ВНР президиума членаш, кхыча мехкашцарча гIулакхий Министр Эндре Шики, правительствон кхыбола членаши, ВСРП ЦК член Иштван Сирмаи, ЦК отдела заведующи Дежэ Силади, Министрий Совета информацен управленен начальник Ласло Дьярош, кхыча мехкашцарча гIулакхий Министра заместитель Иштван Шебеш.

Цхьана яьча Заявленена кулг яздаьчул тIехьагIа Венгерски Халкъа Республика Президиумои, ВСРП ЦК — Политбюроси, Венгерски Революционни Болхлой — Ахархойи Правительствоси Советски Союза Партийно-Правительствон делегацен сийна сайрийна шу оттадир.

Халкъо къоабалъю лоархIамера решенеш

Грознен Ленински района харжархой викалаша СССР-а Лакхехьарча Совета пхелагIча созыва цхьоалагIча сессен итогаш ювц

8 апреле Грознерча Лермонтова цIерагIча театре Грознен Ленински района харжархой викалий собрани хилар СССР-а Лакхехьарча Совета пхелагIча созыва цхьоалагIча сессен итогаш ювцаш.

НГIАССР-гара СССР-а Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутат волча Гусевс сессен балхагIа лаьца къамаьл дир: Союза Совета а Къамий Совета а цхьана хиннача заседане нов. Н. С. Хрущевс колхозий строй дIахо дегIаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи» йола доклад ешаш чIоагIа уйла тIаяхийта ладийгIар депутаташа, берригаша раьза хинна тIаийцар нов. Н. С. Хрущевс яьча доклад гучадаьха юртбоахам кхы а чехках йолча темпашца дегIабоагIаргбола лоархIаме дола керда наькъаш. Советски халкъ нов. Н. С. Хрущевс яьча доклада раьза хилар хьахьокх укх цифраша, лоаццача хана ялх бIаь эзар собрани хиннай, цу собранешка шовзткъа миллион саго дакъа лаьцад 3 миллион саго выступлени яьй. Къахьегамхоша дуккха лоархIаме йола предложенеш еннай. Къахьегамхой хьашташ кхоачащде беррига низ тIабахийтача партенеи правительственеи жоп луш, сийленца кхоачашдергда вай лоацача хана республикан юртбоахам дегIабоалабара сийлен декхараш,— йоах нов. Гусевс.

Грознерча гаражни оборудованен заводе мастерал болх беча Забалотнес аьлар — машар безача дерригача дунен тIарча наьха дегаш гIоздаьхад Советски паччахьалкхено дIахьоча машар лорабеча политико а Лакхехьарча Совета пхелагIча созыва цхьоалагIча сессес Советски Союзе атомни герз тахкар соца а даь атомни герзаш долча паччахьалкхенашка атомни герз тахкар социде аьнна яхьийтача послане а. Сессен решенешта жоп луш тха завода коллективо,—аьлар Забалотнес — Грозненски юрта района «Аргун» яхача колхоза новкъостал ду ремонтни мастерскеш йохкаш. Ши токарни станоки цхьа строгальни станоки еннай заводо колхоза иштта кхы эшаш йола слесарни инструмент а еннай.

Мехкдаьтта института директоро Сухаревс дийцар Советски Союзо цхьалхха ше атомнии водороднии герз тахкар соцадарах. Дунен тIарча машар лорабеча халкъаша, аьлар цо — даькъал яь тIаийцай СССР-а Лакхехьарча Совета сессес яь решенеш, цутIа ерригача паччахьалкхенашка ядерни герз тахкар соцаде аьнна яхьийта послани даькъал а йийцар Iилмахочо.

Итт шера дешача № 7 йолча школан завучо н. Ермаковс аьлар — сессес советски паччахьалкхен керте ССКП Центральни Комитета хьалхара секретарь нов. Никита Сергеевич Хрущев оттвара раьза да советски халкъ. Советски халкъа нов. Н. С. Хрущев вовз коммунистически партени советски правительствони гIорваьнна деятель хиларца. Правительствон юкъе бахаб опыт йолаш бола партийни паччахьалкхени деятелаш—союзни республикай Министрий Совета председателаш, цар шоаш бовзийтаб тайп-тайпарча паччахьалкхени боахамани гIишлонашка даьхача толамашца.

Комсомола Ленински райкома секретара нов. Задорновске аьлар — районе болхбеча кагийча наха дог раьза хинна тIаийцай сессен решенеш, цар республикан 15 колхоза новкъостал де тIаийцад. ХIаьта комсомолан райкома инициативах районерча кагийрхоша агитационни шиташ а ду, книжкаш а гулду колхозашка бахача наха лаьрхIа.

Собране хиннараша цхьабартболаш могадир СССР-а Лакхехьарча Совета сессе тIаийца документаш, цутIа дош а делар дикача къахьегамца машара гIулакх чIоагIде а майна хьалха тIаийца декхараш сийленца кхоачашде а.

БУЗУРТАНОВ.

Массане а къоабалъю

СССР-а Лакхехьарча Совета сессен материалаш цIенча дег тIара къоабалъю Назрановски района къахьегамхоша. Назрановски совхоза керттерча инженера нов. Льянов Умалата аьлар:

— Сессе тIаийца деррига соцамаш советски сага машар оттабара йоакхо еш да. МТС-аш эргаяхар ший ханнахьеи нийсеи даь гIулакх да. Техника ший бе еллача колхозаша дикагIа пайда эцаргба цох. МТС-аш эргаяхарах колхозашта баьнна ца Iеш ерригача советски паччахьалкхенна, дерригача советски халкъанна пайда баргба. Машара духьал болчарна цIаькха а хIама техай Советски Союзо, атомнии водороднии герзашта тохкам белга дIадаккха аьнна соцам барца.

ЧIоагIа уйла тIайохийташ сессе балхага хьожаш хилар «Красни Октябрь» яхача киршишкий завода болхлой а. Завода парторганизацен секретаро нов. Пугачевс аьлар — СССР-а Лакхехьарча Совета депутаташта хьалхашка доккхий бехктохаме дола декхараш латтар. Цар нийсеи кIоаргга хьаькъал долаши къоастадир уж дешаш. Малхбузен цхьадолча мехкаша герзаш сихдаь хьадеш латтача хана вай мехко ше дIадаьккхад атомнии водороднии герзашта тохкам белга, из вай мохк мела хилар доацаш, низ болаш хилар да. Сессен документаша бакъдеш хьахьокх партени халкъеи цхьоагIо йохаргйоацаш йолча; партес хьош бола никъ нийса хилар.

ДАСКИЕВ Мурат.

Нах раьза ба цунна

Назрановски районерча Наьсар-Кертерча почтови отделенен начальник ва Колоев Осман.

Ший балха йоакхо а еш цIена а тешаме а болхло ва из. Юрта бахача нахага ханнахьа письмош, газеташ, кхыйола корреспонденцеш дIакхоачийташ а кхыбола нахацара болх дика лелабеш а из хиларах нах раьза а ба, сий а ду цун.

ОЗДОЕВ М-Г.

Назрановски районе гойтара агитацен лоархIам бац

Сердало газето ший оагIонаш тIа хьалхагIа а дийцадар Назрановски районе гойтара агитацен боаггIаш бола лоархIам беш ца хилар. Цу хана денз белгалдоалаш хувцамаш хиннадац районе.

Района къахьегамхоша укх шера тIаийцад аьхача дерригача лаьттан цхьан гектара тIера 14 центнер фийг бола культураш, цунца 17 центнер хьажкIаш йоахилга. Назрановски совхозо тIаийцад дерригача лаьттан хIара гектара тIера 100 центнер коартолаш, 95 центнер овощаш яха.

Районни партийни организацес, совхозий хьалхле лелаераша партийно-организационни а паха юкъера беррига кхетама болх а уж декхараш кхоачашдарна хьожабаь лелабе безаш хилар шеко йоацаш да. Цар декхар да совхоза хIара болхлочоа, районерча хIара къахьегамхочоа уж дIадовзийта, цар деррига хьинар цунна тIадахийта. Из дарна боккха лоархIам болаш да гойтара агитаци лертIа лелаяр. Районни центре цхьаккха а плакат, лозунг, транспорант дац къахьегамхошка районо тIаийца декхараш дIахьокхаш. районни центре санна уж доацаш да совхозий центральни усадьбашка а отделенешка а.

Ховш да Назрановски районе хулиганство лелаеш, общественни порядкаш телхаеш, харцахьа делаш нах нийслуш хилар. Царца къовсам лелабар, партийни а комсомольски а организацей, ерригача общественностан декхар да, цхьабакъда Назрановски районе из къовсам мела лелабу. Партен райкома хьалхашка латта «Крокодил районе гIолла дода» яха газет цIаккха а материал тIайолаш хилац. Районе цхьаккха а газетни витрина яц. Цудухьа тамаш яц районе зуламаш деш, хIамаш лежкъаеш, харцахьа делаш нах хилар.

Партен райкомо а цун агитацени пропагандани отдело а боаггIаш бола лоархIам бе беза гойтара агитацен.

Т. ТЕБОЕВ.

ДукхагIа теркам бе мехкаращцарча балха

Мехкаращцарча балха хетаяь яр укх деношка хинна комсомола Грозненски райкома Пленум. Цу темах доклад йир комсомола райкома секретаро нов. Семеновс.

Районни комсомольски организацен юкъе болча 1429 комсомольцех 758 йоI я. Райкома членашта а членийн кандидаташта а юкъе ахаш гаргга мехкарий ба. 21 йоI я первични комсомольски организацей секретарь йолаш. Дукха мехкарий ба района кхашка, фермашка, промышленносте хьаьнала къахьегаш.

Дахача шера доярკашта юкъе дикагIа толамаш даьхар Ермоловски птицесовхозерча комсомолкас Бурцева Валентинас — 3000 килограмм шура яьккхар хIара Iаттагара къонача дояркас. Дика къахьегаш я цу совхозера доярка Музаева Хамса, Старо - Юртовски совхозера Юсаева Яхита. Района фермай комсомольско - кагийрхой бригадашта юкъе хьалхара моттиг яьккхар «Новый быт» цIи йолча колхозерча Абдулаева Тамара керте латтача бригадо. План 1700 килограмм мара йоацача цу бригадо хIара Iаттагара 2024 килограмм шура яьккхар.

Дика къахьегаш я «Советски Росси» колхоза кхашка 76 нохчий йоI а. Царех цхьабараш художественни самодеятельностен кружокашка дакъа лоацаш ба. Наха йоазув Iомадарна дукха болх бу комсомолкаша Дадаева Розас, Хусенова Хьавас, иштта кхыбараша а.

Цхьабакъда, ВЛКСМ-а РК секретаро нов. Семеновси пренешка къамаьлаш даьчари белгалдаьча бесса, кхалнахацара болх дуккха кхоачамбоацараш долаш ба. ВЛКСМ-а райкомо а Старо-Юртовски совхоза комсомольски организацен секретаро нов. Омаровс а кIезига терко ю мехкаращцарча балха. ХIанз а мехкарий клубе а кхыйолча общественни моттигашка ахац, хIаьта ужаш ухаргболаш хилча а, маIача наха — даьша, вежараша ужаш цига аха а ахийтац. ЦутIа клубе цхьаболкхаш а леладу. ВЛКСМ-а райкомои Старо-Юртовски комсомольски организацен комитетои цхьаккха хIама даьдац кхалнах зенерча гIулакхех кIалхара бахарна.

Эсала лел из болх кхыча моттигашка а. КIезига еш мехкараштa лекцеш, докладаш, беседаш, геттара кIезига хул кхалнаьха сайренаш.

Кхалнаха юкъе шоаш беча балхах дийцар 1-гIа Май цIерах йолча колхоза кхалнаьха совета председатело нов. Еремкинас. Совето массехказ гулбаьб нохчий мехкарий, царца къаьстта къамаьл дар духьа. Царна хьалхашка докладаш а йийшай, мехкарий коллективно кино а, Лермонтова цIерах долча театре а бигар совето.

Пленуме къамаьл дир ССКП РК кхалнахацарча балха отдела заведующи йолча нов. Берсановас, № 1 йолча совхоза комсомольски организацен секретаро нов. Терещенкос, кхыбараша а.

ВАСИЛЬКОВ Ф.

Парторганизацеш вIашагIкхийттай

Дукха ха йоацаш чакхъяьннача СССР-а Лакхехьарча Совета сессе тIаийца «Колхозни строй дIахо дегIаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи» дола Закон чIоагIа раьза хинна тIаийцар «Кавказ» колхоза (г. МагIалбик) колхозникашеи МТС-а механизаторашеи. Цо дог ураоттаду къахьегамхой юртбоахама продукташ кийчъяр дIахо совгIдаккхарна.

«Кавказ» колхозо хьаийцай Малгобекски МТС-гара техника, механизатораш колхоза членал дIачубахаб. ВIашагIкхийттай цу боахамий парторганизацеш а иштта бакъахьа лаьрхIар коммунисташа. Партийни собране партбюро хержар, хIаьта секретарал нов. Шаленый а хержар. Собранес соцам бир «Кавказ» яха многотиражни газета арадаха а.

Йоккха перспективаш я юрта къахьегамхошта хьалхашка хьаелаеннараш. Шоай доалахьа хургйолаш юртбоахама техника хьаэцаро вIаштIехьадоалийтаргда колхозникашта кхыметтел укх шера а юртбоахама продукташ лоархIаме дукхагIа кийчъе, хьайбашлеладара болх тоабе, хIаьта продукцех шийх дIабода мах лохбе.

П. ГОГИЕВ.

Нохч-ГIалгIай халкъа дIадахача исторех

Дукхача собранешка, совещанешка хадданза хаттараш ду: малагIча къамах хьадаьннад нохч-гIалгIай халкъ, малагIча метташта тара ба нохч-гIалгIай мотт, мича хана денз дах нохч-гIалгIай къам хIанз ше дахача лаьтта, мичара хьаяьннай хIанзара нохчийи гIалгIайи этнически цIи? Царех цхьадолча хаттарашта жоп дала чIоагIа хала да: Iилма кхоачам боллаш кIоарга хьежадац цу дешашка. Нохч-ГIалгIай халкъа ший йоазув дацар Сийлахьа-йоккха Октябрьски социалистически революци хиллалца. Цудухьа уж дешаш дувцаш наьна меттала даь йоазонаш халлане а хила йиш яцар. ДIаяхача хана шоай йоазув а долаш хиннача лоалахеи кхы гаьнагIеи даьхача къамий меттала яздаьча йоазонаша дувцарашка хьажа веза уж дешаш довза. Халкъа истори довза шоллагIа дола лоархIамера хIама да археологически памятникаш, хьалха хинна архитектурни городаш, кашмаш довзаш—Iомадеш гучадувла материальни культуран памятникаш, и. кх. д.

Археологически хьакъехьа кIезиг дукха байза ба гIалгIай мохк. ХIаьта нохчий мохк хIанзолца цу хьакъехьа бовзанза — Iомабанза ба. Маьлхастарча чIожара «цIай пхьеца» (байнарий город), Маэстерча чIожара маьлхара кашамаш, «Фарендз кхала» яхараш йовзанза — Iомаянза я. КIезига - дукха довзаш — Iомадаь да «Тхаба Ерда» (ши эзара шайха) яха гIалгIай keраста дына зерат. Iилмано деча цхьадолча тешалех Iиса пайхамара хана XII-ча бIаьшере, кхыча тешалех VIII бIаьшере хьадаьд из. Халкъа истори довзийташ дола кхоалагIа хIама да—мотт. Нохч-ГалгIай мотт а кIезига Iомабаь — байза ба. Цхьабакъда из мот иберийско - кавказски группах хиларах дола бакъдараш да. Из дувцаргда вай укх лохехьа.

Дукха ха йий хIанз шоаш бахача лаьтта нохчийи гIалгIайи баха? Iалаьмате дукха ха я. Эзари кхо бIаьи шу хьалха Армене ваьхав Моисей Хоренский яха историк. Цу историко армянски меттала яздаьча йоазонаш тIа я цу хана Къилбаседан Кавказе даьхача 40 къаман цIи. Цо цIераш яьхача къамий иттанел совгIа йола цIераш хIанз йолча цIеращца, цхьа кIезига мара ца хувцалуш, йолаш я. Масала цу тIа бувц: «апсы» — абхазаш, дзыхи (черкесаш, адзыге»), леки (лезгинаш). Царел совгIа цар тIа бувц «кушташ» а «нахчматянаш» а. Лоамашка бахача гIалгIаех гуржаша хIанз а тIехьа оал «кIисташ» аьле. «Нахчматяни» яха дош, хетаргахьа нохчаша шоаш шоех, нахчий» е «нохчий» оалача тайпара, нохчий яхилга да. Цу деша «матяни» яха дакъа «мотт» яха дош хила тарлуш да. Моисей Хоренске дувц уж цIераш ше хьаийцай 2400 шу хьалхагIа ваьхача грекий историка Страбона яздаьча географен — историн йоазонаш тIара яхаш. Плинийи Геродоти яхача гречески а римски а историкаша даьча йоазонаш тIа бувц Къилбаседан Кавказера «Дзурдзукия» яха мохк. Историн хьакъехьа аьлча дукха ха йоацаш даьча гуржий йоазонаш тIа Нохч-ГIалгIай мехках «Дзурдукетия» оал. Нохчийи гIалгIайи бувцаш кхыдола йоазонаш хIанзалца гучадаьннадац. Цхьабакъда, шеко яц, уж тайпа йоазонаш Гуржий, Армений мехкашка, Иране хургхилар. Уж хила тарлургда Iарбий мехка а. Уж йоазонаш тахка дезаш да. Цхьан замалахь хинна, лаьттан кIалхьара хьакорайоагIача хIамаша шеко йоацаш хьагойт, цхьан хана баьха нохчийи гIалгIайи даьй ЗIамгича Азен мехкашца, къаьста Эрсий мехкаца культурни бувзамаш долаш хиннилга. Дукхача бакъдараша хьахойтачох, XII-ча бIаьшере кхаччалца, монголаш тIемаца тIабахккалца Къилбаседан Кавказа къамаша дукха гIулакхаш леладаьд эрсий мехкаца, къаьстта цун Iаьржача форда йистерча Тмутаракань яхача провинцеца. Из иштта хиларах тешал деш да гIалгIай меттаца долча кхаь дешо. Дукха ха яц гIалгIаша бусалба ды тIаийца. 1810 шера шоай лоIамах Россех дIакхеташ гIалгIай боккхача наха дув биаьб ды боацача цу хана хиннача «Галиерда» яхача шоай даьлах. XIV-ча бIаьшере дезткъе игглагIча шерашка Темара тIемаш деча хана нохчийи гIалгIайи keраста бар. Цу ханах юхедиса да цIувнашта текъаш йолча хана юкъе дена «Мятер-даьла», «божолг», «оччий» яха эрсий дешаш а. «Мятер» — «матерь — «нана» яха эрсий дош да. «Мятер-даьла» — матерь-божья» яхилга да. «Божолг» яха дош шин дешах латт «бож» яхачохи «олг» яхачохи. Эрсаша маоллара аьлча из да: «божий хлебец» яхилга. Цу дешащца доладу киназе kерасташа шоай цхьа аят. Язычески далла (цхьаккха ды боацаш хиннача хана) шоаш ламазаш деш гIалгIаша ламаз доладеш хиннад «Ва оччий помоги нам» яхача дешащца. Из да эрсаша оалаш хинна «Отче, помоги нам» яхилга. Нохчашта юкъе бусалба ды беннаб XVII-ча бIаьшере, вешта аьлча 1650 шера. Дагестанера кхаьчаб нохчашка бусалба ды. Бусалба ды хьалхагIа тIаийцаб Дагестанаца доазув долаш ядача нохчий юрташа. Нохчийи гIалгIайи эггара хьалха эрсий йоазонашка хьоабу 1560 шерашка, Иван IV-гIа волча хана. Иван IV-чо аларах «Усть-Суюнчи» яха эггара хьалхара эрсий город яь хиннай Шолж Тирках дIакхетача (1647 ш.). Цул техьагIа, Тирк Каспийски фордах дIакхетача моттигана 5 километр гаьна Терки яха город яь хиннай. Цу хана Кавказе баха хайшар гребенски казакаш а (Староглодовски яха а кхыйола а станицаш). Цул тIехьагIа Терки яха город ше йолчара Тирк IодоагIача оагIонгахьа йоаккхаш шозза меттахьа яьккхар. Iалаьмате дукха гIулакхаш леладора Терски яхача городо нохчашца. Тирки яхача города юххе хиннай, ококаш» («аккхий») баха «Окоцки слобода». (гIумкаша «мичигизаш» оал нохчех, дагестанцаша Шатоерча нахах «Шубути» оал).

XVII-ча бIаьшере кхаччалца нохчий а хиннаб язычникаш (ды боаца нах). Гребенски казакаша гаргалонаш еш хиннай нохчашца, дуккха нохчий гIулакхаш а оамалаш а лелаеш хиннай цар. ДоттагIий санна, вIаши безаш баьхаб уж лоалахой. Лоаман къамашца шоаш лоаттабеча къовсаме шоашта йола чIоагIале е гребенски казакех пайда ийцача паччахьаша толхадир нохчаштеи царнеи юкъера гIулакхаш. Эрсий йоазонашка эггара хьалха «нохчий» яха дош хьоаду 1708 шера Аюки яхача гIумкий аьлано Астраханерча губернаторца яьча договора тIа.

Петр 1-чо аларах, Сулак яхача хи тIа йиллача Святой Крест яхача крепостера 1732 шера, полковник Коха командовани а еш, эскара дакъа дера нохчий мехка. ХIанз йолча Грозненн районерча Ханкала яхача чIоже гIолла чакх а даьнна, Чаьчана гаьна доацача къухе дера из эскара дакъа. Коха эскараи нохчаштеи юкъе тIом хилар, Коха эскар эшадаь тIехьашка а доаккхаш. Коха цу риляцен хана денз нохчех «чеченцы» яха этнически цIи дIаяхар. Цхьабакъда, хетаргахьа, из цIи нохчех кхы а хьалхагIа йоаккхаш хиннай, хIана аьлча Дагестанерча дукхача халкъаша царех из цIи йоаккхандаь, ХIираша — «цацанаг», гIаьбартоша — шашан», гIумкаша — «мичигаш» (Мичик яхача хи йисте баха нах), аварцаша — «бити» оал нохчех. ГIалгIаех «ингуши» яха цIи яккха йолаяьй паччахьа военначальникаша эггара хьалха шоай гIулакхаш дIадоладаьча Ангуште яхача юрта цIера тIагIолла. Нохчаша шоех нохчий» алар «нах» яхача дешах хьадаьнна хиларах шеко яц. Из дош хьадаьннад «пхьа» яхача юрта къаьнарча цIерах. Цу дешах хьахинна да «пхьарчо» яха дош а.

Метта дешай, грамматикан а морфологен а лоаттама хьакъехьа даьча тохкамаша йоах нохч-гIалгIай мотт хьалха дIаяхача цхьан замалахь иберийски - кавказски метташта гарга лаьтта хиларах а цу метташта юкъе из боагIаш хиларах а. Иберийски - кавказски метташта юкъе йолха меттай группаш я: гуржий, абхазий, черсий, нохч-гIалгIай — боацой, дукха дола дагестански метташ. Цу группа юкъе лерхIаш ба Испанерча баскай мотт а.

ОШАЕВ Х. Д.

25 шера производстве

Ткъаь итлагIа шераш долалуш Наьсаре вIашагIъеллаяр машинотракторни станци.

Из вIашагIъеллача хьалхарча денношка денз хIана вац аьнна, укхаза болх беш ва механизатор Мясников Андрей Федорович.

Андрей Федоровича корта кIайбеш дIаяха ха, цун денал а духьала оттаеннаяц.

1932 шу чакхдоаллаш тракторостий курсе деша вахийтар из. Дукха ха ялалехьа курс чакх а яьккхар цо.

Эзараш гектараш лаьтта аьхад, макха баьккхаб, ялат чуийцад Андрей Федоровича укх 25 шера. ХIанз а дагадоагIа цунна, ше трактора тIа а хайна, эггара хьалхара гота харш ше даьккха ди.

ХIанз «Назрановски» совхозе, лархIа бокъо а йолаш, дикагIа вола производственник лоархIаш ва Андрей Мясников. Дуккхаза а белгалваьхав из совгIаташ а премеш а луш. Лорадеш леладу Мясниковс, ше района а республикан а юртбоахама выставкай доакъашхо хилара диплом. Балха тIа лакхара толамаш дох Мясников керте волча тракторни бригадо. Парти ше веце а, шийга дIаденна моллагIа гIулакх партийни гIулакхаца кхоачашду цо.

Укх шера лоаццача хана «Назрановски» совхоза Аьлтиевски отделенера бIаьстан лаьтташ аьха яьлар Мясников керте вола тракторни бригада. Планал совгIа 100 гектар лаьтта аьхад, кхашка 500 тонна кхо диллад, 480 гектар гурахь культураш дIайийна лаьтта тоадаьд цун бригадас.

Андрейс, ший йIаьхий, дуккхача шерашка яйза балха опыт, камаьрша дIалу къонача механизаторашта. Нов. Мясниковца дага бувл совхоза керттера инженер нов. Льянов а кхы дуккха совхоза специалисташ а. Цунна ховш дар инструкцеш тIара а схемаш тIара а короргдац. Вахарцара практика-чIоагIа лоархIаме я.

Дукха бIарга дайнад къаьнарча болхлочунна производстве 25 шера болх беш. Тхо тешаш да, ший къахьегамцара вахар шоллагIча 25 шера чу доладеш, вай юрта боахам кхы а дIахо айбарна, цо ший низ кхоберг ца хиларах.

ДАСКИЕВ М.

Политически агитацен теркам лакхбе!

Б. Х. ЗЯЗИКОВ,
ССКП Нохч-ГIалгIай обкома агитацени пропагандани отдела заведующи.

Политически агитаци — вай тIема хьисапера герз да. Доккха эскар хиллал бола нах ба вай даиман а юкъарчал доаццаш а наха юкъе, промышленносте а, гIишлоний а, транспортан а болхлошта юкъе, юрта боахаман къахьегамхошта, интеллигенцена юкъе политически болх лелабеш. Вай республикан городашка а юрташка а болх беш ба эзараш хиллал докладчикаш, лектораш, агитатораш, царна юкъе ши эзар саг нохчийи гIалгIайи — коммунисташ, комсомольцаш, партеца боаца активисташ. Партен комитеташеи юххьанцарча партен организацешеи царна хьалхле лелаярга хьежжа, уж нах цар кхебарга, цар болх вIаштIехьабахарга а из хьежабе эшшачахьа хьежабарга а хьежжа хургба вай политически агитацен боарам — лакха е лоха.

Хьакхашта а, эшшача участкан лоархIаме вIаштIехьаяьккха а, къоастаме а бакъ а, хийра мел долчунцеи къаденначунцеи товргйоацаш а йола политически агитаци декхарийла я вай партен халкъацара бувзам чIоагIбе, вай партес чакхйоахаш йола политика нийса а хиланза яргйоацаш а хиларах из халкъ гешаде. Цу агитацес къахьегамхошка коммунистически хьисапах къахьегийт, общественни рузкъа лорадойт, юххера а вай лоаттабеча къовсамах хургдолчох уж дIакхетабу.

Вай агитацен ший тайпара дола хьисап да — из даиман бакъ хилар. Адамаш боарам боаццаш теш Коммунистически партех, хIана аьлча цо даиман бакъ дар мара халкъага дувца а дувцац, дийца а дац, цо цIаккха а къайла хьоц шийна хьалхашка этта къоастам боллаш йола халонаш, кхоачамбоацараш. Вайна хьалхашка хIанза а тIехьа да кхоачамбоацараши халонаши нохчий а гIалгIай а автономи юхаоттаярца дувзаденна. Уж халонаш эшаярна, дIаяхарга, кхоачамбоацараш ца хилийтаргахьа, дIахо а экономикеи культуреи айдарга, хьалкъагара вахара хьал лакхдаргахьа ерзаяь я ССКП ЦК тIеххьарча Пленумий промышленностан а юрта боахаман а хьакъехьара решенеш, СССР Лакхехьарча Совета тIеххьарча сессей решенеш. Iалаьмате боккхача лоархIаме я къаьстта а февральски Пленуман юрта боахам тоабара а машинно - тракторий станцеш эргаяхара а хьакъехьара решенеш.

ХIаьта вай республикан цхьацца йолча партен организацешка кIезига теркам беш да политически агитацен идейни боарам хилари цун чулоацаман хьисапи. Вай балхацара керттера кхоачамбоацар из да. Вайна дуккха а моттигаш нийслу партен а правительствон а решенеш, вай вахара ара́рча а чурча а хьакъехьара лоархIамегIа дола дешаш, республика юхаоттаярца дувзаденна дола декхараш кIаттIа боацчогI, боахамаи культураи гIишлон къоастамболлаш долча дешашца дувзаденна доацаш леладеш а дувцаш а.

Цудухьа цхьацца йолча партен организацеша лохболийт политически агитацен лоархIам а цун боарам а.

Цу тайпара гIулакхаш да Шалински, Назрановски, Ачхой-Мартановски, Каргалински, кхыйолча районашкарча цхьацца йолча партен организацешка.

Иштта политически агитацен идейни боарам лакха хиланза барг ца хилара боаггIаш бола мах ца беш гIулакх хиннад масала, Каргалински районерча Менжински цIерагI йолча колхоза парторганизаце. Кхыметтел СССР Лакхехьарча Совета хоржамаш долча хана а гитаторащца совещани яьяц парторганизацен секретаро нов. Машковс, хIаьта харжамхощца де дезача къамаьлий темаш дIайовзийтаяц. ДукхагIча агитатораша шоашта дIахьожаяь хиннача участкашка вIалла болх а баьбац, вокхар беррига а шоай списокаш оттаярах лаьрхIаб. Цул совгI, цхьацца болча агитаторашта депутаталла болхача кандидатий тайпан цIераш йовзаш а хиннаяц, ханза царна кхадж тасса безаш шоаш хиннабале а. Политически агитацен фу чулоацам а хьисап а хургда цул тIехьагI.

Малгобекски, Гудермесски, Ачхой - Мартановски, Старопромысловски, кхыйолча районашка агитаторащцара болх къоастамболлаш лелабаьбац, боахаман, предприятен, шоаш болх беш болча моттиган лоархIам а белгало а йолаш баьбац агитацен болх.

Къаьстта теркал де дезаш да нохчехи гIалгIаехи бола агитатораш къоастабелга а уж хьалкхебелга а. Цхьабакъда цхьайолча парторганизацешка из гIулакх теркал дац. Масала, Ачхой-Мартане 160 агитатор — нохчо ва, цхьабакъда партен Райкомо уж цIаккха а совещане гулбаьбац, цу агитаторий группаца цхьаккха а тайпара болх лелабаьбац. Партен Райкоманне юххьанцарча партен организацештеи агитаторех во а дика а фу доал хац, цар политически гIулакхаш а уйлаш а йовзац, цар баь бола болх бовзац. Районера дукхагIа бола агитатораш бахача наха политически кхетам бала могаргдолаш бац.

Цу хьакъехьа Iалаьмате къоастам беш дола масал доаладе йиш я Назрановски парторганизацен балха практикацара. Цу районе совхоза хIара отделене дика хьайбаш леладу фермаш ехкаьй. Цхьабакъда, цу фермашка болх беча наха из болх малагIча хьале бу хьожаргда вай. Наьсар-Кертерча, Экказ-къонгий юртарча, Сурхохи тIарча, Долакх-Юртарча, Яндарерча фермашка Красный уголокаш ца хиларал совгI, кхыметтел цхьа лозунг, плакат, призыв яц, хIаьта наглядни агитацен хинна белгало а яц. «Октябран 40 шу» яхача совхозаи Долакх-Юртарча отделенен ферме, доаханга хьожараши доахан деттараши даиман бус а дийнахь а доахан долча чу хила безаш ба, хIана аьлча царна кхы салоIа моттиг а цIа а дац цу ферме. ХIаьта деша газет а книжка а ца хилар-м хьоахаде а дагIац.

Назрановски совхоза Экказ-къонгий юрта болх беш 42 саг ва. Цу ферме из Iойиллача гIоне къаьстта хоржамаш долча хана а тIехьа, цхьа къамаьл, доклад яьяц, лекци йийшаяц, цкъа газет дийшадац. Цу ферме болх беш бола нах обществан вахара юстара а хийра а баьхаб совхоза парторганизацено. Ферман заведующес Мациева ИбрахIама хоржамаш хилалехьа кхо ди хьалхагI йоахар: агитпунктан заведующи волча нов. Бузуртановс сога аьннадар со сай ферме агитатор хургва, аьнна. Цхьабакъда, агитатор-м мича хулар укхаза, со-м агитаци лелае ца кхевалар совгI, далла ламаз де а кхоавац. Аз-м бийсанна шийтта сахьат даьнначул тIехьагI мара ламазаш а дац.

Наха юкъера политически болх во хиларга хьежжаь иштта телха боахаман гIулакхаш да цу ферме 25-ча феврале денз 12 ди далалехьа цу ферме деннад 7 етти (Iаьсий чура а доахаш) 30 устагIеи. ДукхагIа дола доахан гIийла да, хIаьта шура яккхара гIулакх Iалаьмате ладара а лел. Цу ферме дика болх бе а гIерташ, хьаьнала къа а хьегаш, отделенена а ферманна а хьалхле лелаераша шийна эшаш дола гIо дича шура йоаккхилга нонагIо лакх а дергдолаш доахан детта кхалнах ба. Уж ба: Толдиева Дугархан, Арсамакова Банати. Доахан леладеш йола Мартазанова Iайши иштта кхыбараш а. Иштта телхе, вIаштIехьа доацаш хул наха юкъера политически болх ладара битаь, теркал ца беш йолча моттигашкара гIулакх.

Партен организацей секретараш е райкомий болхлой Iалаьмате кIезига хул агитатораша нахаца къамаьлаш деча моттигашка, цар беча балха говзал техке, вIаштIехьаяьккхе кхыбарашка дIа а хьокхац цар.

Цхьайолча партен организацеша дицдолийт, идеологически болх мела, теркал ца беш, ладара битаьча моттигашка вайча моастагIал доаллача элементашта шоай зуламера болх боаржабарна оатто хулилга.

Политически агитацен ерригa торонаш духьалъяха еза яхача ханах юхейиса йола зуламера оамалаш цIенъяь дIаяхарна, хIана аьлча цу даьй къаеннача оамалех, дина Iаьдалех а йоахкача оамалаша вай кхалнах шоай бокъонех боах, кагийча наха дешарна, Iилма Iомадарна духьаленаш ю, берашка, къаьстта а йиIигашка дешийтац, лаца ма дезара кхал а маIача а нахага къахьегамца дакъа лацийтац.

Бахача наха юкъе лелабеча политически балха боарам а из пайдане хилар а цу балхаца хьалхле лелаеш бараша дакъа лацарга хьежжаь мара хилац. ХIара денна халкъах беттaлуш, царца къамаьле болаш, яхарэшар фуд хьожаш, царга ладувгIаш хьалхалене латтараш мел хила боахаман а политически а декхараш дикагIа а ший ханнахьа а кхоачашдуларгда партийни а советски а организацешка. Цул совгI райкома секретараш, исполкома председателаш, кхыбола хьалхле лелаеш бола болхлой декхарийла ба наха юкъе лекцеш еша, докладаш е, къамаьлаш де.

Политически балха дикагIчарех цхьа форма я нах вIашагI а техе, болх дIабаьнначул тIехьагI наха хаттараш а деш, хьалхле лелаеча болхлоша царна тела доаггIаш дола жопаш а телаш еш йола сайренаш.

ЛоархIамера политически форма я бIарг тIаотташ йола (наглядни) агитаци, цхьабакъда из агитаци дуккхача а партен организацешка вахара-боахаман декхарел тIехьаюсаш я.

ССКП Обкома пленуман решене тIа областан парторганизацена хьалхашка декхар оттаду — наха юкъерча политическии балхацара кхоачамбоацараш хоадамболлаш дIадоахилга, идеологически фронтаи цу лоархIамегIа долча участканна хьалхле лелаелга овлан тIа эргадоаккхилга. Берригача наха юкъерча политически балха керттера чулоацам хила беза — Коммунистически партен политика, ССКП XX съезда решенеш, нохчий а гIалгIай а къамий автономи юхаоттаяра хьакъехьа партени правительствони решенеш вай партен ленински къамий политика шерра халкъашка дIайовзитар, пролетарски интернационализман а советски патриотизман а оамале къахьегамхой кхебелга, къамашта юкъера доттагIал чIоагIдара ларда тIа болх лелабелга, къахьегара социалистически хьисап наха Iомаделга, социалистически а обществан а рузкъа лорадара хьакъехьа царна кхетам балар. Цул совгIа нах дIакхетабе а Iомабе а без обществан а цун социалистически Iаьдала а духьал ювлача элементашца цIаккха а машар хургбоацаш, буржуазни идеологеца а капитализмах юхейисача оамалашца а дино кхайкадеш долча халкъанна зуламерча гIулакхашца а къахетам боаццаш кIовсам лоаттабергболаш.

Беррига а наха юкъе лелабеш бола политически болх тIаберзабе беза къахьегамхой балха а политически а онк айдарна республиканна хьалхашка латта экономикан а культуран а хьакъехьара декхараш мамогга чехкагI кхоачашделга Iалашдарна.

Наха юкъера политически болх тоабарах аттача даргда республикан промышленносте а юрта боахаме а латта декхараш кхоачашделга, дIахо а цун экономика айелга, къахьегамхошкара вахара хьал тоаделга, къамий культура тоаелга, лакхъелга.

Доккхий декхараш тIаийцар цар

Укх деношка МагIалбикерча «Первое Мая» яхача клубе районерча звеньевойн, агрономин, механизаторийн совещани хилар.

Лоацчача дешаца, укх шера хьажкIий доккхий хьувкъамаш даха дезалга а дIахо животноводство дегIайоалаярна хьажкIех мел пайда боал а гулбеннача нахага дIа а хойташ совещани хьайийлар Малгобекски партен Горкома хьалхарча секретара новкъоста Аванесовс.

«Доккхий хьажкIий хьувкъамаш дахара агротехниках» яха доклад йийшар «Кавказ» яхача колхоза керттерча агронома нов. Бочневас.

ХьажкIиш мел лоархIам болаш юрта боахаман культура я а, уж дIаювча хана малагIча тайпара агротехнически гIулакх кхашта де деза а царна доал мишта де деза а дийцар докладчика.

Доклад йисте яьлча эггара хьалха къамаьл даьча «Ингушски» совхоза 5-гIча отделенен звеньевой волча Яндиевс аьлар:

— Са звеноца 10 саг ва. 50 га хьажкIиш я оаха гIулакх де а дика хьувкъам баккха а аьнна хьайийцараш. ДоаггIача тайпара агротехнически гIулакх а деш планах 16 центнер мара йоацача хIара гектара тIара 25 центнер хьажкIиш яха тIаэц оаха. Цул совгIа кхыйола звенош тхоашца социалистически яхье а ех оаха.

ДIахо къамаьл даьча Пешхоева Нинас а аьлар ший 15 саг волча звеноца шоаш доал де аьнна хьайийцача 75 гектара тIара 25 центнерал чухьанахьа хIара гектара тIара хьажкIиш йоаккхаргьяц аьнна.

— 70 гектар хьажкIиши 50 гектар гидуаргаши я са 15 саг волча звенос доал де аьнна хьайийцараш. Аз дош лу сай звеноца 30 центнерал чухьнахьа йоацаш хьажкIиши 10 центнерал чухьнахьа йоацаш гидуаргиши хIара гектара тIара йоккхаргъйолаш. Бакъда, сай звеноца социалистически яхье-м аз Яндиева звено мара ехаргьяц, — аьлар 4-гIча отделенерча Балоева Iайшета.

Из къамаьл даь яьлча:

— Сона да цкъа-шозза йист хила дош, — аьнна зала тIехьашкахьара хьайист хилар цхьа саг.

— Илеза массанена а кий тулларгья хьона хIанза-м, — яхаш, шо-шоаща дувцаш багIар, из вовзараш.

Трибуна тIа воал 1936 шера хIара гектара тIара 136 центнер йоккхаш хьажкIиш яьха вола «Ингушски» совхоза 4-гIча отделенен звеньевой Гуноев Илез.

Ше воаггIашехь а йоах цо:

— 50 центнер хьажкIий — хIара гектара тIара, — иштта да са звенос тIалаьца декхар.

Залера нах хьелуш а, цу дешаех дош цахетачох цхьабараш бела къежаш а бар. Илез ца вовзараш бар уж.

— Цунна шек дувла а дезац, — йоахар из вовзачар.

— ХIанз санна дика юртбоахаман техника а яцар оаха 136 центнер хIара гектара тIара йоаккхаш хьажкIий хьувкъамаш даьхача хана, — аьнна Илез ший къамаьл хоададе велча:

— Илез, марша, хьадувцахь хьай тхона массанена а мишта хилла хьа и оццул доккхий хьувкъамаш дахара тIулакх, — аьнна залера хьайист хилар цхьа сомо гIар а йолаш ха яхха саг. Из вар «Ингушски» совхоза Парторганизацен секретарь Энгеноев Йота.

— Сона дика довз вайцигара латташ, — аьнна дийцар Илеза,— доаггIача тайпара гIулакх дича чуэца ма-могга хьажкIиш кхее йиш я укхаза. 1936 шера са звенос доал деш хиннача хьажкIишта кхозза макха а баьккхар, шозза оасар а дир оаха. Цхьабакъда, оахам дика даь а макха баьккха кIаьд даь а латташ дика-м кийчдаьдар оаха. ХьажкIиша дегI хийцача малагIча хана макха баккха беза а оасар де деза а хар чIоагIа лоархIаме да,— аьнна хьехам бир цо.

15 саг волча сай звеноца доал де аьнна хьайийцача 70 гектар тIара 50 центнерал чухьнахьа йоацаш хIара гектара тIара хьажкIиш яха хала хетац сона — аьнна къамаьл даь ваьлар Илез.

ДIахо къамаьл дир «Ингушски» совхоза отделеней агрономаша Крошкаси, Ахильговси, гибридни хьажкIиш лелаяра дика опыт йолча агронома Мамедоваси, совхоза 3-гIча отделенен тракторни бригада бригадира Арсамаковски, 4-гIча отделенен управляюще Дешниевси.

Берригаш раьза хинна ерригача района социалистически декхараш а тIаийцар совещане гулбеннараша.

С. КОТИЕВ.

ХьажкIиш хьувкъаяра тIехьа

Грозненски района колхозийн совхозийн МТС-ийн хьалхле лелаераш, агрономаш, бригадираш, дикагIа бола болхлой а болаш хьажкIаш лелаерий совещани хилар укх деннoшка.

Районе хьажкIаш дика хьувкъаярах лаьца грозненски МТС керттерча агронома нов. Бачмановс доклад йир совещане.

ССКП ЦК-н сентябрьски а цул тIехьагIа хиннача а пленумий соцамаш кхоачашдеш Грозненски района ахархоша юрта боахаман продукташ яхар дикка дегIадоаладаьд, аьлар докладчико. Района колхозашка а совхозашка а 1953 шера хинначул: фийг бола ялат 186 эзар центнер, фуаш, 1 миллион 830 эзар дукхагIа хилар 1957 шера. Колховий ахчанцара пайдаш цу диъ шера шозза дукхагIа дегIадаьхкад.

ССКП ЦК-си СССР-а Министрий Советои вай мехка юрта боахама берригача болхлошка даьча кхайкарала тIа аьннад, «масса а тайпа хьайбай дукхал а цар продуктивность а совъяккхара гIулакхаш Iалашдарна керттера дар, хьажкIаш дIаювлга шерра юкъе доаладарцеи уж дикагIа хьувкъийтарцеи доакъарий база чIоагIъяр да». Укх тIехьарча шерашка хьажкIаш лелаеш холуш дола толамаш даьхад района колхозашеи совхозашеи.

Колхозашеи совхозашеи хьажкIаш дIаера майдаш дегIайоалаярца, уж дикагIа хьувкъийтарца хьайбайн коатIарча оалхазарийн продуктивность лакхйира.

ХIаьта а йолаш йолча таронех бизза пайда ца эцар бахьан долаш, цхьацца болча колхозий а совхозий а хьалхле лелаераштa критика а йир докладчика.

Доклад чакхъяьнначул тIехьагIа пренех къамаьлаш дир Грозненски Шурий совхоза воккхагIча агронома нов. Беляевс, «1-гIа май» цIерахча колхоза бригадира нов. Сухоруковс «Новый быт» яхача колхоза агронома нов. Трофименкос, «Старо-юртовски» совхоза звеньевойс Джумаевас кхыбараша. Царех хIаране дийцар, шоай балха толамаши, шоаш де лаьрхIа гIулакхаши, шойх доахка кхоачамбоацараши. «ХIара гектара тIара 25 центнер хьажкIаши 300 центнер моша силосни массеи яккха» аьнна районерча берригача ахархошка кхайкарал делга тIаийцар совещане.

А. ВАСИЛЬКОВ.

Iалашде ялатаи мошача доакъараи 1958 шера хьажкIаш дикагIа хьувкъийтар

Коммунистически Партен Центральни Комитетои СССР-а Министрий Советои юрта боахаман къахьегамхошка даьча кхайкарала тIа йоах, шуреи дулхи дукхагIа даккхара декхар хьажкIаш дукхагIа дIаерои дикагIа хьувкъийтарои мара кхоачашдергдац. «Кхыча цхьаккха а культуро кхоачашдергдац из декхар. 1958 шера гектара тIара, юккъера лаьрхIача 300 центнер моша доакъар хила деза вай мехка районашка».

Ала дезаш да, хьажкIаш хьувкъарна, НГIАССР-а колхозаши совхозаши тIеххьарча моттиге латташ хилар.

Дика лаьтта а климат а, МТС-ашкеи совхозашкеи ялаташта гIулакх де хIанзара техника а йоллашехь хьажкIий ялат 8,9 центнери, моша доакъар 80 центнер гарггеи мара хиланзар 1957 шера.

ССКП ЦК-аси СССР-а Министрий Советои 1958 шера хIара гектара тIара 300 центнер моша доакъар даккха аьнна оттадаь декхар кхоачашдарна моша доакъар кхозза дукхагIа хьувкъийта деза, хIаьта областной партийни конференцес оттадаьча бесса, хIара гектара тIара 15—20 центнер хьажкIаш яхарна, шоззеи шоззеи-ахаззеи дукхагIа хьувкъийта еза уж.

Ялат дукхагIа хьувкъар а, моша доакъар дукхагIа даккхар а Iалашдергдарех цхьа гIулакх — хьажкIаш харша чу дIаер да. Из гучадаьккхад хьажкIаш харша чу дIайийча дика хьувкъаш республикан климат хиларои, иштта дIайийнача хьажкIий ялати моша доакъари вешта йийнарел дукхагIа хьувкъилга хьахьекхача опытои.

ХьажкIий овлаш кхыча культурай дараш санна, дика кийчдаьча лаьтта, масса а оагIорахьа цхьатарра, 2 метр а, совгIа а дIа-юха даржаш да.

Хица а хьоаналца а (кхачанца) хьажкIаш Iалашъеш йола цар керттера овлай система, лаьттан лакхехьарча тIоана чухь дIа-юха ярж. Лаьттан тIехен тIара 3 сантиметр а, кхы кIоаргагIа а хул уж.

Духхьала уж гIулакхаш бахьан долаш а, овлай система ца толхаяра духьа а масса долча учебника тIеи агротехнически бокъонаш тIеи яхаш да, хьажкIашта деш дола гIулакхаш (обработка) кIеззига мара кIоаргал доацаш де.

Бакъда, практически болхлошта ховш да, агротехникас дIадеххача бесса, мугIараштa юкъе культиваци 5 сантиметр кIоаргал а долаш е вIаштIехьа ца хилар, хIаьта 5 сантиметрал тIех, 8—10 сантиметр кIоаргал долаш, вай дукхагIча даьккъе еча бесса, культиваци яро керттера овлай система йоха а йийя, эггара эшача хана хий а кхача а лаьттанцара боаррамагIа хьаозара торо йоаю хьажкIий.

Цудухьа, практиках, къаьстта йIайхача хана вайна гуш хул хIара культиваци массаза ю, хьажкIий лордаш маьлхара а яхе ягIаш, цхьайола хьажкIаш геттара йовш а.

Овлай система толхаяро, къаьстта йIайхачеи, екъа а мух болаш а йолчеи хана, хьажкIаш дегIаяр лаьгI а ду, юххера а, хьахула ялат кIезиг а ду.

Цудухьа, НГIАССР-е къаьстта хий детташ доацача лаьтташ тIа, культивацес овлаш толхадергдоацаш овлай система культивацел кIоаргах хилийтар Iалашде деза.

Дикка кIоаргагIа овлай система хилар Iалашдергда харша чу хьажкIаш дIаеро.

ХьажкIаш массаза а дIаюв квадратно-гнездовой сеялкаща, дIаелехьа хьалхагIа макхаща, е кхыча орудешца шаьрдаьча лаьтта.

Харша чу дIаювш йола хьажкIаш е хьалха даьхача харшаш чу, е дIаювча ханна доахача харшаш чу юв.

ХьажкIаш харшаш чу дIаерна, квадртано-гнездовой сеялкай сошникашта хьалхашка культиватора лапкаех яь харшаш доахарташ йохка еза. Уж кийчъяь хила еза цар доахача харший кIоаргал 12—15 сантиметр а хургйолаш, тIехьашкахьа йоаллача сашнико 6—8 сантиметр кIоаргал долаш хьажкIий фу къайла доаккхаш харшаш дIа а дукъаргдолаш.

Харшаш тоадарна а лорадарна а хIара сошника тIехьашка дахчан конусни (харша формах а йолаш) катокаш йохка еза.

ХьажкIаш дIайийна йоаллашехь дIадикъац харшаш, уж иштта дут лаьттан тIехенал 15—20 сантиметр лакхагIа а йолаш хьажкIаш дегIаяхкалца. ТIаккха дIадукъ уж зигзаг яхача макхаща пхорагIа, вIаший духьала шозза макха а боаккхаш.

Ховш да хьажкIий овлай система, уж лаьттах хьал тIа яьнначул тIехьагIа дегIайоагIаш хилар, хIаьта овлай система дегIаяр лаьттан тIерча тIоана юкъе хилар а.

ХьажкIаш харшаш чу дIаювш хилча, овлай система дегIая йоалалу хьажкIа харша чура хьал ара къаддашехь а, кхыча бесса аьлча, лаьттан тIехенал 12—15 сантиметр кIалха йоалалу из дегIая.

Иштта овлай система а йолаш хьажкIаш дIаеро, мугIараштa юкъе культиваци еча хана хьажкIий овлаш тедаргхилар а дIадоакх, хIаьта массаза хьажкIаш дIаювча хана хулаш долча тIоадал ца тоъарах а лораю уж.

Цул совгIа, вешта хьажкIаш дIаювш хилча царна пайдане дегIа ца доагIаш дуса лаьттанна тIера овлаш (воздушные корни), харшаш дIадикъачул тIехьагIа лаьттанна кIал а дахе сиха дегIа а доагIа, хьажкIашта эшаш йола тIоадали хьоанали лаьттанцара хьаувза кхы а овлай система а хул царех.

Республикански опытни станцешка тохкама харшаш чу дIайийнача хьажкIий 288 центнер моша доакъар хилар, вешта дIайийча 181 центнер мара ца хиннача, хIаьта, ялат, вешта дIайийнарел 3 центнер совгIа хилар, Сунженски опытно-мелиоративни участке харшаш чу дIайийнача хьажкIий ялат — 46 центнер гектара тIара хилар.

Харшал чу хьажкIаш дIаер, НГIАССР-е хIанзалца гучадаханза а пайда эцанза а долча гIулакхех цаI мара дац. ХьажкIаш дIае йолаялехьа хIара колхозе, совхозе дIадахача шерашка хинна ялат лохдеш дола кхоачамбоацараш гуча а даьха, дIахо уж хургдоацаш дIадаха а деза, 1958 шера республикан масса а йолча колхозе, совхозе хIара гектара тIара 300—400 центнерал чухьнахьа доацаш моша доакъари 25—30 центнер хьажкIий ялати даккхарна эша гIулакхаш де а деза.

ХьажкIий ялат совдаккхарна практически мероприятеш оттаеш доккха новкъостал дергда хьалха денз Iалаьмате дика хьажкIаш а кхееш хьабаьхкача колхозашкеи совхозашкеи бахача нохчийи гIалгIайи къамех наха.

А. ШУМИЛИН.

Балха овсарал совъяккхара наькъа тIа

Моттигерча промышленноста управленен системах 15 промышленни предприяти я тайп-тайпара производстваш йолаш.

ДукхагIа долча даькъе давальчески (заказчико хьакхухьача) бедалахи производстван отходехи арахец цар продукци.

Химически завод, столярни балхий завод, линейно-механически завод, иштта кхыяраш а санна, йола предприятеш фондови материалащца Iалашъе езаш яр. Цхьабакъда, е еззача бесса Iалашъеш-м яц уж.

Хьалха местснабсбыт хиннача учреждених, НГIАССР-а Оргкомитета чуйоагIа Главснабсбыт яьчул тIехьагIа тоалургда аьнна хеталора гIулакхаш, бакъда, тоаденна хIама дац хьагучоа.

Материально-технически снабженен гIулакхаш во латташехь а укх тIеххьарча 5 бетта хадданза план кхоачашъеш хьайоагIа моттигерча промышленноста предприятеш.

Паччахьалкхен план дика кхоачашийр предприятеша укх шера январь бетта а февраль бетта а. Февраль беттара план ерригача системас 121,3 процент кхоачашийр. Дика хьокхамаш даьхар укх препиятей коллективаша: Наурски райпромкомбината коллективо 195 процент кхоачашийр план, Грознен кирпични заводо — 161 процент, Веденски райпромкомбинато — 158,8 процент, Сунженски райпромкомбинато — 155,9 процент кхоачашийр февраль беттара план. Иштта кхоачашъяьй из кхыйолча препиятеша а.

Дикача гIулакхех тарра кхоачамбоацараш а да предприятешка. Бе беззача бесса болх беш технически совет яц цхьанна а предприяте, во лел дикагIа йола методаши технически дешари наха хьехалга.

Предприятешка дуккха станокаш я, бакъда, кIезига теркам бу хIанз укх сахьата царех дикагIа а дукхагIа пайда эцарна.

Эггара дукхагIа цунах эца йиш йола пайда механизмах эцарна а, цун балха режив вIашагIйолларна кIезигагIа машина шийна амортизаци хилийтарна на дезаш да, цунца мишта а малагIа а пайдана болх бе йиш я.

Управленен техсовет декхарийла я предприятешка эшаш дола практически новкъостал хадданза да.

Карадерзаде дезаш да Химически заводо цIокашта тIера хьадоахача тхах пайда эцар. Из тха дуккхача хана, дуккхача боараме завода хьалхашка Iо а Iовш, республикал арахьа дIа а кхухьийташ хиннад хIанзалца. Зольникаш чу цIокий кIирица тIоадайича, е кIирахи сернисти натрияхи даьча раствораца тIоадайича царна тIера хьадоалаш дола тха, дарегI а йолаш бедало я ферташ е.

Промкомбинаташеи технически отделои уйла йича мегаргйолаш да хIанз чопилгаш деш йолча воча раковинана меттел хьайбай мугIехи баргехи де уж доладар. Раковинах даь чопилгаш дIаэцаш ца хиларагIа итташ эзараш сом ахча да цар сецадаь.

Мебель е мегаргйола, Iалаьмате дика хьу — поп а муш а йолаш хиларца райпромкомбинаташ йоацча моттигашка мебельни предприятеш яхка еза. Иштача районех я Назрановски, Первомайски, Саясановски иштта кхыйола районаш.

Цул совгIа ресбулике дукха да деза топпараш, известняк, мора кIор. Цу бедалех яь хIамаш чIоагIа дIаэцаш а, къаьстта ханз республика юхаметтаоттаярца наха эшаш а я.

Дукха да Нохч-ГIалгIай республике пайда эцанза дола рузкъаш. Уж карадерзадарна эшаш ба говзалаш йола нах-дика кадраш. ТIа-тIа дегIайоагIаш латтача хIанзарча техника, технологе дIадех мастераш цехий начальникаш, кхыбараш дика говзал йовзаш хилар.

Кадраш бокъонца, дика балхаш тIа дIанийсбаро Iалашду производстве керттера гIулакх.

И. КУРКИЕВ

Ха ца къовсаш болх бу механизатораша

Наьсарен районерча «Октябра 40 шу» яхача совхоза дикагIа вола механизатор а лоархIаш ва тракторист нов. Кодзоев Билан. Дийнахьа йола нормаш 120—130 процент кхоачаш а еш отделенен хьайбашта силос кхухьаш ва из.

Тракториста говзал дика йовзаш, техникацара гIулакхаш дика Iомадаь, трактор тIех дика лелаеш ва Билан. Цунгара балха опыт Iомае а шоашта тракторах ца ховш дола хIамаш Iомаде а къона трактористаш ух из волча.

Камаьрша дIалу Билана ший балхацара опыт а техникацара говзал а къоначa трактористашта.

Дика болх беш ва цу отделенен шофер Кодзоев Габо. Автомашина ца талхийташи цIенеи лелаю цо.

Ше беш бола болх хьокхам луши дикеи барца, къахьегама дисциплина дика йолаш хиларца, дукха ха йоаццаш хиннача отделенен собране совгIата шоферий бушлат елар Кодзоев Габойна. Оаха дIахо йодача хана а доахаргда дика балха толамаш, — йоак нн. Кодзоев Биланси Габоси.

ОЗДОЕВ Махьмад-Гири.

Казахски ССР. Джамбулски областе шекар доаккха свеклаш дIае йолаяннай. Укх шера дIадахача шерарчул 5800 гектар дукхагIа хургья уж укхаза дIайийна. Заьба тIа дIаюв уж, хIаьта фу удобренеца вIашагIъэдеш а дув.

Сурта тIа:

Джамбульски районерча «ЩIе седкъа» яхача колхоза плантацеш тIа шекар доаккха свеклаш дIаювш боахк.

П. ЯКОВИНА фото
ТАСС фотохроника

Кийчъеш боахк комсий бешамаш

Ачхой-Мартановски районерча винсовхоза (директор нов. Казалиев), керттера болх ба комсех чхьагIар даккхар. Цу совхозе доакх шиъ сорт чхьагIар: чIоагIдаьи декъеи.

Укх 1958 шера план тIеххоачаш а еш 5 миллиони 300 эзари сома продукци, духхьал комсий продукци Даьхенна яла декхар тIаийцад совхоза коллективо. Цар лаьрхIад 2000 тонн комсаш укх шера гулье.

Планах 2 миллиони 200 эзари кийчъе езаш хинна чубукаш (комсий овлаш) 3 миллиони 500 эзари кийчъяьй. Истебаьннаб комсий гаьнаш хьаеллара болх (открывка виноградника).

Ерригаш а, 500 гектар комсаш я совхоза, царех дIахоадае (обрезка е) езачара хоадаяьи кийчъяьи яьннай ахаш. ХIанз комсашта юхе IодогIаш да хьоккхий (таркалаш), царех дIаехкаш комсаш, еш опрыскивани я, обрезка яьза йисаьрашта а укх деношока яь яргйолаш я. Сихяь кийчъеш латт чхьагIар чудотта эша тара.

Винохранилище хьалъе аьнна совхоза хьахийца да 2 миллион сом ахча. ЧхьагIар лораду помещени хургъя 300 эзар детолит чуйодаш. Цу ахчап болхаш укх шера йисте доахаргдолаш ба совхоза хьалхле лелаераш.

Совхозе хIанз деча балхашта хьалхара моттиг лелаеш я Ачхой-Мартанера 1-гIа отделени. Из деррига а балхаш даь яьннай комсашца.

Дика болх беш коллектив я БуматIарча № 3 йолча отделенен яр а. Цига кIеззига мара яц комсаш а, сомий бешамаш а. Керттера бар кхашкара болх ба цига.

Цхьабакъда, кIеззига мара йоацча шоай комсийи сомийи бешамех боккха пайда эца лаьрхIа ба отделенен болхлой. ХIанз, комсашта улув хьоккхий догIаши медни купоросаца опрыскивани еши боахк уж. Дикача балхаца белгалбаьнна ба «молния» яхача совхоза газета тIа а язбаь бола болхлой: опрыскивани еш вола нов. Мержоев Махьмад — балха нормаш 220—230 процент кхоачашъю цо, иштта ва нов. Махаури Мовла, цун балха хьокхам 200—220 процент ба, комсашта обрезка еш волча нов. Эльдукаев Рубанес 200 процент кхоачашъю норма. Иштта дика болхлой дуккха а ба совхозе а цу отделене а. Царна дика хов шоаш хьегакъа дерригача советски адамаша хьегачох тарра, дерригача адамий юкъарча боахама юкъе, советски мехка низ чIоагIбаларна, къахьегамхой вахар тоадаларна юкъе додилга.

З. ДАУРБЕКОВ.

Мамай ларах

«Малгобекнефть» яхача мехкдаьттан промыслови управлене 3-ча промыслан коллективо ер шу доладелча денз хадданза тIеххоачашъю паччахьалкхен мехкдаьтта даккхара план. Цу промыслан № 3 йолча, нов. Окунев Керте волча бригада коллектива карара-кара луш йола цIе байракх еннай.

Ер шу доладелча денз планал совгIа 200 тоннал тIех мехкдаьтта даьккхад цу бригадо.

И. АПУРИН.

Арахийцад иллюстрированни плакат

Политически илмани хоамаш дIадоаржадара Обществон Нохч-ГIалгIай отделенес арахийцад илюстрировани ши плакат. Орджоникидзевски машин-наькъа 7-ча дистанцерча обществон членийн группан балха опыт хьагойташ да царех цхьа плакат.

Гудермесски районерча новогрозненски обществон членийн болх бовзийт шоллагIча плакато. Плакаташ тIа доахк обществон членашта юкъера дикагIа болча лекторий суртаташ. Лекционни пропаганда йоаржаяра гIулакха даьха толамаш, лекционни балха опыташ йовзийташ да плакаташ.

Ю. ОЛЬГИН.

Воронежски область. «Масловски» яхача совхоза болхлоша укх шера тIаийцад фийг болча культурай хIара 100 гектара тIара лаьрхIача 300 центнерал чухьнахьа доацаш коатIарча оалхазарий дулх даккхара декхараш. Птицеводаша чIоагIа лоархIаме леладу оалхазараш дебадара гIулакх а. Ерригаш а укх шера йоаккхаргъйолаш я 900 эзар котамеи боабашкеи кIориг. ХIанз шин бетта 138 эзар кIориг яьккхай. ДикагIа кIоригий дегI чIоагIдарна совхозе ультрофиолетови зIанаращца облучат а ду уж.

Сурта тIа: «Московски» яхача совхоза кIоригаш йоахача цехе. Хьалхишкахьа латтар птичница В. Г. Попова я.

А. ЗЕНИНА фото
ТАСС фотохроника.

Юрта боахаман пайдане дакъа

ИНАРКИЕВ,
юртабоахама управленен Iилман отдела начальник.

Цхьан сага сих дулх, даьтта, шура яккхарна укх гарггарча шерашка Американ ВIашагIкхийттача Штаташта тIехьакхе аьнна вай мехкарча дикагIа йолча колхозаша баь тIахьехам дог раьза а долаш тIаийцар Нохч-ГIалгIай республикерча юрта боахаман къахьегамхоша.

Из тIахьехам кхоачашбарна лоархIаме дакъа лоац коа тIара оалхазараш леладаро. ССКП ЦК-еи СССР-а Министрий Советеи январь бетта даьча Кхайкарал тIа йоах: «ДукхагIа теркам тIабахийта беза коа тIара оалхазараш леладарна. Къахьегам, доакъар, средстваш дукха дIа ца йодаш, лоацчача хана дикагIа дола дуккха дулх даккха а мехка бахача наха фуэх кхоачамбе а торо хулийташ, кастта хьахулаш, пайда хьабоалаш да коа тIара оалхазараш».

Коа тIарча оалхазарий продукташ дегIайоалаярна лоаттабеча къовсаме лоархIам бола гIулакхаш даьд вай республикерча цхьа йолча совхозашеи колхозашеи. Цу хьакъехьа дика хьокхам луш я Ермоловски птицесовхоз. Завода яраш санна, инкубацен кIоригаш кхею, яхкача котамий цехаш а доакъар кийчду кухни а я цун.

Иштта къахьегам а производство а дика вIашагIъелла хиларо, дика вIаштIехьабаьккхача зоотехнически балхо совхоз пайдане йолаш ю. ДIадахача 1957 шера оалхазарий продукци йохкарах цIена пайда ийцаб цо 1.516.000 сом.

Коа тIара оалхазараш (кIоригаш йоацаш) 1955 шера 20.504 хиннача, 1957 шера 35100-нега кхоачаш дийбад, юкъера лаьрхIача 1955 шера цхьан оалхазаро 127 фуъ даьча 1957 шера 139 фуъ даьд. Цунга хьажжа лакхденнад паччахьалкхенна фуаш а дулх а дIадалар.

ДIадийнача фийг болча ялатий хIара 100 гектара лаьрхIача 1957 шера 120 эзар фуъ гулдаьд совхозо, хIаьта 100 гектара лаьрхIача 30,7 центнер оалхазарий дулх даьккхад. Планах оалхазарий дулха цхьан центнерга дIабода мах 1380 сом хиннача, 1106 сомага кхоачаш лохбаьб.

Цхьа шу совгIа ха мара яц Ермоловски оалхазарий совхоз боабашкаш лелае яьнна. Оалхазарий тайпашта юкъе боабашкаш лелаяра гIулакх, мехка дулха проблема кхоачашъярна юртбоахама хьайбашта юкъе хьакхарч лелаяр санна лоархIам болаш да.

1956 шу йистедоаллаш 1000 боабашка кIориг ера совхозо, цу даькъе 800 кхали 200 маIеи Пекински фух йола боабашк я.

Шоай ялх бутт баьлча фуаш де йолаелар боабашкаш, 1957 шера пхе бетта 61627 фуъ дир цар, цунах хIара боабашка — 807 фуъ кхоач. Фуаш цу шера инкубаторе дахкарца 34417 боабашка кIориг яккхийтар совхозо. Хьаяьхача дийнахьа денз ца йовш боабашкаш дегIаяхкар чIоагIа лоархIам болаш гIулакх хилар а лаьрхIа, Ермоловски совхозо уйла тIаяхийтар цу гIулакха. Итт ди даллалца боабашка кIоригаш лелаю духхьал царна яьча яьшкашка, хIаьта итт ди даьлча денз ткъо ди даллалца оалхазараш леладеча цIагIа дIахийца лелаю уж. Дийнахьа коатIа лелаю. Ткъо ди даьнначул тIехьагIа хи-Iамашта юхе лелаю уж, цу Iамий къулбехьарча оагIошкарча йистошка догIах а малхах а лораяларна царна кхоаллеиаш а еш.

Кагий оалхазараш хьалкхедарна а дизза уж лорадарна а чIоагIа лоархIам болаш я кхоалленаш, цар 6—7 процент уж йовр кIезигдеш хиларах, хIаьта цунца царга дIабода мах кIезига бодаш а чоалхане йоацаш а уж хиларах, хIара колхозо а совхозо а е йиш йолаш я уж.

Хьалхарча дийнахьа денз боабашка кIоригаш укх тайпара кхоаб: хьалхарча дийнахьа царна лу чIоагIа кхехкадаь аьта фуаш, хIара 100 кIорига диъ фуъ долаш. къаьсттача хIамашка морзи хийи увттаде деза.

ШоллагIча дийнахьа шурий обрат а теха хьажкIехи кIихи яьккха Iов лу, цул тIехьарча дийнахь цунах тох хIара керта ши грамм йолаш чич, кагий аьта буц, кагий гIум. Пхи ди даьлча денз цу тIаьдача бедаца йошаяь генарий жмых лу царна, юххьанца цхьан керта грамм йолаш, цхьайттлагIча денга кIезиг-кIезига тIаетташ 5 граммага кхаччалца тох из. ДIахо боабашка кIоригашта йолча рациона е даар лу: мукха хьоар, ялатий отходаш, жмых, чич, эттIабаь мукх. Цул совгIа боабашка кIоригашта чкъаьран хьоар лу 2 грамм, 10 грамм обрат, морковка 10 грамм, минеральни кхача 1,8 грамм, чкъаьран даьтта 0,3 грамм. КIоригаш йоккха хиларга хьежжа лакхехьа белгалъяьха кхачан хIамаш а дукхагIа хул.

Ши бутт боалача ханага боабашка кIоригашта дола кхачан боарамаш лакхду фийг болча ялатий 202 грамм, 21 грамм чкъаьран хьоар, 3 грамм дрожжаш, 50 грамм морковка е буц, 9 грамм минеральни кхача.

Йоккхача боабашкашта йола рацион къоастаеш оттаю—яхкача боабашкашта цар фуаш дарга хьежжа, хIаьта чуоттаяьчарна уж тоаяларга хьежжа. Уккхаза, иштта шера хана лоархIам бу.

Iамашка боабашкашта цар 22 ди даьнначул тIехьагIа а, кхы йоккхагIа йолча кIоригашта а уж Iам тIа лелае яьхача, цар кхы тIа шоашта яъа хIама нийсъю, цох май бетта денз фийг болча ялатий 40 процент кходе йиш хул.

Боабашкашта бакъахьа гIулакх даро, хIара дийнахьа уж Iам тIа лелаяро, ховш оттаяьча рационо Iалашду боабашкаш дика онда йолаш яхкаш йолчар дукха фуаш дари, хIаьта иштта дулха йолхаш яраш сиха дегIаяхкари. 60—65 ди даьнна къона боабашкаш 1900—2000 грамм дозал долаш хул. Цу хана, мустъяла йолаялале уж дулха йоаю. ДIадахача цхьан шера (боабашкаш йолаяьча хьалхарча шера) 475 центнер боабашка дулх даьккхад совхозо, цунах хIара яхкаш йолча боабашка лаьрхIача 61,7 килограмм дулх хул.

Цхьан килограмм дулхага 4 килограммал кIезигагIа долаш концентрированни доакъар дода. Цудухьа да боабашка дулха центнерах дIабода мах 624 сомага кхаччалца лохбалар, котама дулхах дIабодача маьхел шозза кIезигагIа царга бода мах хилар. 1957 шера боабашкех баьккха пайда 56000 сом ба. Ермоловски оалхазарий совхозе боабашкаш лелаяра хьалхарча опыто хьахьокх боабашкаш лелаяр мел боккха пайда болаш да оалхазараш леладара гIулакха юкъе, вай республикан кхыча колхозашкеи совхозашкеи мел йоаккха, хIанз а пайда эцанза торонаш я из маьха дей а боккхача маьхе а дола дулх даккхар хоадам боллаш айдарна.

1958 шера совхозо ший боахамчухь хьалкхеергья 72000 боабашка кIориг, царех 3000 кIориг республикан кхыча организацешта дIадургья боабшка фермаш вIашагIтохарна.

Цул совгIа инкубаторни-оалхазарий станцешта дIалургда 42000 боабашка фуъ. ХIанз укх сахьате совхозашта дIа деннад Наурски ИПС-на 7.500 фуъ, Грозненски ИПС-на 2800 фуъ, Красноармейски совхоза — 9000 фуъ, Гудермесски совхоза — 4000 фуъ. ХIаьта ший инкубатор чу совхозо диллад 13000 фуъ. Боабашкаш дукхагIа ебаярна совхозо уж лелае помещенеш шеръю, 12 гектар болаш Iам баьб, плотина яьй. Витаминни доакъар кхы тIа айдарна дукхагIа дIае лаьрхIай свекла, морковка, хох, кхыйола культураш баьх дада лаьтташ аьха карадер задарца.

Ала дезаш да, Ермоловски оалхазарий совхозе иштта дика хьокхамаш хилара бахьан оалхазараш леладечари производстве болх беча болхлошеи дика болх бара бахьан хилар. Укхаза хьалкхийна йолаш я дика балха опыт йола, хIара дийнахьа кердача техниках пайда ийбеш шоай гIулакха дукха дезаш леладу коллектив. Царех ба оалхазараш леладу Ртищева Таисия, Гладенко Ольга, Маслова Анна, Зеленская Ольга, Байдина Нина, Долгов, Дашкевич кхы дукха бараш.

Укх гарггарча шерашка сага сих дулх, шура, даьтта даккхарна США-на тIехьакхерна вай партес советски халкъа хьалхашка оттадаь декхар ханал хьалха кхоачашдарна Ермоловски оалхазарий совхоза коллективо декхар тIаийцад коа тIарча оалхазарий дулх шозза дукхагIа дакха, боабашка дар кхозза дукхагIа даккха, цунца дулхах шийх дIабода мах лох а беш.

Ермоловски совхоза оалхазараш леладераша, къаьстта боабашкаш лелаераша тIахьех Нохч-ГIалгIай АССР совхозаши колхозаши шоай балхагара хьокхам эца а хIара боахамчухь хи тIа лелаш дола оалхазараш дебадара гIулакх махулла айде а.

Доазал дехьара

„Ерригача Азес къоабал бу Советски Союза гуманни гIа“

Бангкок, 8 апреля. (ТАСС). Таиландски газеташа дIахо комментировать ду Советски Союзо атомнии водороднии герза тохкамаш делга соцаде аьнна бань соцам, цу сацамо кхы а дукхагIа дунен халкъашта юкъера Советски Союза сий чIоагIделгеи, цун низ лакхбелгеи, машара из тIакхувш хилари белгал а доаккхаш.

«Сатиенрапап» яхача газето язду, ВIашагIкхийтта Штаташи Англии цу тайпара соцам шоай мехкий общественна хьалхашка «аргIагIа йоагIа советски пропаганда» санна лархIа гIерташ хиннабале а, дерригача дунен халкъо дог тийша тIаийцар из соцам.

Бантокe китай метталла арадувлача «Гуанхуаванбао» яхача газето болгалдоах, Советски Союзо бань соцам дукхача тайп-тайпарча мехкий халкъаша шерра могабеш хилар. Ерригача Азес, язду газето, къоабал бу из Советски Союза гуманни гIа.

ПЕКИН, 8 апреля. (ТАСС). Агентство Синьхуа, йоах тахан камбоджийски «Меатуфум» яхача газета передовой статья тIа ядерни герза тохкамаш цхьан делга оагIорахьа соцадарах бола Советски Союза соцам могабу.

Камбоджа халкъо, язду газето, боарам боацаш раьза долаш могабу из дерригa къамаш машара тIакхувш хилар Советски Союзо кIоаргга кхетадеш долга хьахьокхаш бола советски гIа.

Советски Союзагара хьокхам эца

ЛОНДОН, 9 апреля. (ТАСС). Хейс яхача города электропромышленностан болхлой профсоюза отделенес резолюци тIаийцай атомнии водороднии герз тахкар соцадарах йола Советски союза решени могаеш.

Резолюцес английски правительство тIахьех «водородни бомба хьаяр соцадарна тIабугача цу наькъа гIулакх хьаллацарна».

Машар Iалашбе гIертар

Рангун, 8 апрель. (ТАСС). «Ньютаймс оф Бирма» яхача газето чIоагIа критика ю цхьан оагIорахьара ядерни герза тохкам бар соцадарах Советски Союзо яьча решенена духьал США хьалхле лелаеча гIозараша лаьцача наькъа.

Газето белгалду Советски Союз гIулакхаца дуне тIемах лораде а халкъашта юкъера доттагIал чIоагIде а гIерташ хилар.

Бухаред Джамила юха а кхерама кIал я!

ЛОНДОН, 10 апрель. (ТАСС). ХIара кIирах ара дувлача лейбористски «Трибюна» «Джамила юха а кхерама кIал я» аьнна кертаяздь йолча заметка тIа тамаш а еш хетт: Джамила гильотина кIалхара, лаьггIача Iожалах ялийтар духьа яькхайий хьох.

«Трибюна» йоах, къахетам бань ши ди даьлча алжирски патриотка Бухиред Джамила алжирски городской набахтара тоалургбоаца зуламхой чубоахкача, Сахара йисте уллача Барберусс яхача набахта дIайигай. Iаьдало бакъдарца, цунна эшаш дола лорий новкъостал хила йиш яц Джамилана набахта йоалча хана, хIаьта больнице йигийта а тигац из. «Трибюна» яздеча тайпара, Джамилай чов хIанз а хьокхийна я, хIаьта цхьа кулг парализовать даь а да.

Бухиред Джамила адвоката набахта чу витац. Цун доттагIашта хоалац е цунах а е цун 16 шу даьннача, Джамилах гешт даьчул тIехьагIа французски эскаро лаьцача цун вешехи бакъдар.

„Юманитена“ духьал цхьаькха а судебни провокаци йолаяьй

ПАРИЖ, 10 апреле. (ТАСС). Кепа йоазоно беча хоамах, «Юманите» яхача газета керттера редактор Андре Стиль селхан парижски суде тIавийхав, цига «тIема гIулакхдераш Iаьдало яхачоа духьал хиларна тIахьехаш» хиларах бехке вавь из. Из бехке ву, къаман оборонан министро Шабан-Дельмаса аларах, Алжире тIом бе ца тигарах набахта велла французски салте Яльбан Лиешти мукъавалийтар дIадехаш соахка 30 сентябре статья араяккхар бахьан долаш.

«..Капитала мехкашка, цу даькъе США а, дилла а ба тайп-тайпара профессеш йолаш балхашка ца бохлуш бола геттар дукха нах...» (Газеташкара).

— Тайп-тайпара профессеш, хIаьта заняти цаI...
Сурт В. Жаринова. Фотохроника ТАСС.

Хаммаршельда заявлени

Нью-Йорк, 8 апрель. (ТАСС). Ассошиэйтед Пресс яхача агентствос беча хоамах ООН генеральни секретаро Хаммаршельда тахан пресс-конференце заявлени яьй ядерни герз соцадарах Советски Союзо бань хоам ше раьза волаш тIаэцаш хилара. Из советски гIулакх дика лоархIий Iа аьнна шийга хаттар дича Хаммаршельда жоп деннад: «Аз могадеш гIулакх да из... Со, тохкамаш дар соцадаргахьа ва. Со—ядерни герз хьадар соцадаргахьа ва, цунна инспекци ярагахьа.

Англерча машара тIехьа барий поход

ЛОНДОН, 9 апрель. (ТАСС). Селхан машара тIехьа барий походе хиннача делегацеша Лондонера Олдермастоне английски премьер-министрага а Лондонерча СССР-еи США-и посолашка а поход йистеяларах яьча резолюцен копеш дIаденнад. Резолюце тIахьех Советски Союзеи Англени, США-и правительствош ядерни герз гулделга, кийчделга, тохкилга ма-могга сихагIа соцаде яхаш.

Английски премьер-министра резиденце ена делегаци тIаийцар цун керттерча секретара. Делегаташа резолюцен копешца цхьана дIаделар походе хиннача 3 эзар саго кулг яздаь дола книжка.

Советски посольстве делегаци тIаийцар Великобританерча СССР-а посола Я. А. Малика.

Я. А. Малика делегаташта баркал а аьнна, ядерни герз дIадаккхара тIехьа барий къахьегама поход йолча хана цар хинна майрал белгал а яьккхар. Советски нах, аьлар цо, чIоагIа раьза ба шун къовсама, хIаьта цун гуманни гIулакхаш дизза хьал а лоац.

Школан художественни самодеятельностага хьажар

МагIалбикерчеи цун районерчеи школей художественни самодеятельностага хьожилга хилар Чкалова цIерагIча клубе. Хьожилга чакхдаьлар дукха хьехархой, дешархой, цар даьй тIаболаш. Цхьацца саг волаш а группах нах болаш а гимнастика, художественни дешар, иллеш дахар, халхар, пандар лакхар, кхыдола сакердамаш хьокхаш дукха дика кийчъянь номераш гойтар цига.

Жюрес къоастабир школей республикански художественни самодеятельностага хьожача Грозне бахийта дикагIа бола иллеш доахараш, пандар локхараш, халхархой.

Дика номераш хьахьекхар №№ 1, 6 йолча школай коллективаша. Художественни гIулакх леладаьчарна юкъе дикалца гучабаьлар Инаркъерча № 12 йолча школен 1-ча класса дешархой Яндиев Iисаи Келизова Машеи. Дика халхар дир цар.

Школай художественни самодеятельностага хьажаро хьахьекхар школай хьехархойи комсомолеи коллективаша художественни самодеятельность Iомаярна дикка къахьийга хилар.

И. АПУРИН.

Хьехархо Базгиева Лейла

Первомайски районерча юкъерча школе дешархоша а, хьехархой коллектива а, школен дирекцес а дика сий ду керда дешара шу долалуча хана денз болх беш хьайоагIача хьехархочун, гIалгIай йоIа Базгиева Лейлай. 32 дешархо волча 1-ча классана хьехаш я къона хьехархо.

Лейлас дешархошта дика хьийха ца Iеш, берий даьшцара болх а, кхыдола школера общественни балхаш а ду.

Цул совх Нохч-ГIалгIай Паччахьалкхен педагогически института Зоочни отделене деша а ягIа Лейла.

Дика хьехам а лу, теркал а ду Лейлас цу школе деша дагIа шии йишеи вошеи. Геттар дика дешаш 10-ча классе деша ягIа Лейлай йиша-Мавлатхан. 8-ча классе деша вагIа Лейлай воша Мухьмад а ва дика дешаш а оамалехьа а.

Ший балха говзал сов а йоккхаш, дIахо йодача хана ший хьехархочун сийдола болх дIахьоргболаш я гIалгIай йоI Лейла.

МАГОМЕДОВ ХЬ.

Паччахьалкхен архива балхах

Нохч-ГIалгIай АССР-а экономика, культура, кхыдола гIулакхаш дегIадар хьахьокхарна чIоагIа лоархIам болаш да документаш.

Архиваштa массайолча хана а уйла тIалоаттаеш хиннаб творчески къахьегама нах. Паччахьалкхен НГIАССР Центральни архиве йсла документий материалаш пайдана йоацаш ухкаш яц. Укх тIеххьарча шин шера дикка холуш айбеннаб архива дешача зала болх.

Архива, Iилман болхлой коллективо хIанз лоархIаме йолча темашта йола материалаш гуча а йоахаш Iилман гIулакха лелаю уж: документий материалий сборникаш кепа тохаш, архивий материалаш йовза безам болча учрежденешта уж дIайовзийташ, документех статьяш язъе пайда эцаш. Тохкамаш дечарна пайда эца йолаш я архива тематически картотека. Карточни учете ийцад керттерча темай документаш: НГIАССР административно-территориальни къоастам бара истори (1803—1946 шерашка кхачалца), моттигерча аппаратах (1918—1920 шерашка кхаччалца), Грозненски мехкдаьттан промышленность дегIаярах (1770—1950 шерашка кхаччалца) иштта кхыдараш.

Белгалдаккха дезаш да, архиво хIанз а советски ханара документаш лоадама техка ца хилар (1920—1936 шерашка кхаччалца дараш). Цу ханарча материалаша хьаелл Нохч-ГIалгIай АССР-е социализман гIирс хьалбара оагIув. Е фондаш я архиве: Грозненски окружной ревкома, Нохчийи гIалгIайи окружной ревкомий, Нохч-ГIалгIай АССР исполнительни комитетий, цар отделашка я нохчийи гIалгIайи мехкашка революционни бокъонаш хьаллоаттаярах йола материалаш (1920—26 шерашка кхаччалца), коллективизаци еча шерашка а колхозаш хьалъеча шерашка а моллашцеи кулакашцеи къовсам лелабарах (1928—1932 шерашка кхаччалца).

Документаша дувц, советски гIирс хьалбара гIулакха, моттигерча аппарата коренизаци яра, промышленностенна а юртбоахама а эша къаман кадраш кийчъяра, моттигерча советий депутатий балха, городаши юрташи тоаяра гIулакха, къахьегамхой вахар тоадарна, къаман искусство дегIайоалаярна йолча партени правительствони ленински къаман политиках.

Архивах пайда эцара шоллагIа дола дакъа да — къахьегамхой заявленешта жопаш телар. 1956 шера денз 1957 шерага кхаччалца, цхьан шера, учрежденешкара, социальни обеспечен органашкара вай республике а кхычахьа а бахача нахагара 5 эзар совгIа заявлени енай архиве къахьегама стаж юхаоттае гIо дар дехаш.

Тхона хьалхашка ул НГIАССР юртбоахама Управленес гражданина А. И. Соколова профсоюзни органашка, торговлени юртбоахамеи органашка болх бар харна дайта каьхат. Дукхача каьхаташка, хьажарца корайир еза сведенеш, цунах пенсионера стажа 22 шу тIакхийтар.

Ший заявлене тIа нов. Джабраиловс дех къахьегама книжка хьалахар. Книжка хьа а леха, цох йиш хилар цун торгови системе болх бе. Нов. Даудов М. дийцар 1940 шера ше Грозненски юртбоахама техникум яккхарах дола тешал доадар. Цун гIулакх а кхоачашдир. Социальни Iалажо яра отделаша яьча запросех гражданаш Саламов А., Романченко С. иштта кхычар граждански тIема юкъе дакъа лоацаш хилара документаш корадаьд.

Хулаш да, материалаш ца хиларах къахьегамхой запросашта жопаш тела йиш ца хилар. ТIаккха оаха могаду паччахьалкхен кхыча архивашка е учрежденей архивашка а заявленеш яла.

Йистедоаллача ала доагIа архиве долча дерригача документий бизза хоам укх лакхе бийцар ца хилар. Партийно-советски а боахама а болхлоша, моттигерча йоазонхоша Нохч-ГIалгIай халкъа экономика а культура а дегIайоалаярна пайда эца йиш йолаш материалаш кхы дукха а хилар.

КОБЗЕВА,
НГIАССР Центральни Паччахьалкхен архива начальник.

Пхьоьга ЯЗДУ

ХIана лелац автобусаш расписанех?

Дийнахьа шозза я еза Грознера Первомайске (Галашка) автобус, расписанех лаьрхIача. ЛарттIа цкъа а цахаддаш из ухаре кхоачам бергболаш бар юрта баха нах. ХIана лел из иштта во аьнна хаьттача «наькъаш во да цига», оал автобусни станцен начальствос. Бакъда, Алхастера Первомайске кхаччалца наькъаш дика дац, хIаьта а яьссеи еттаи грузовикаша-м цасоццаш лел цига.

Сихха гIулакх хинна Грозне е Слепцовске ваха велча дIаваха хIама йоацаш вус, е дIавахача юха цIа ца воа луш ди-бийса даккха дезаш хул.

Дукха ха йоацаш (21 марта) болхлошта алапи хьаэца со а кхыча учрежденей болхлой а Слепцовске дахадар тхо хьалхарча рейсах йодача автобусаца. Сихха тхой гIулакх а даьккха шоллагIча рейсах йодача ГЗ 80—49 номер йолча автобуса цIадахка аьнна тIахайшар тхо. Бакъда, шофера ала-м аьннадар «Алхасте кхаччалца мара гIоргвац со аьнна». Тхона из бакъ хетанзар, хIана аьлча автобус ший расписанех лела езаш хиларца. Ше яьххача тайпара шофера Алхасте дIача а кхачалехьа автобус юха а ерзаянь массавар а тIера Iоваьккхар. Дуккха паччахьалкхен ахча а долаш цхьа ткъаьх километр хьуна юкъе гIолла бус цIадахка дийзар тха.

Цу тайпара гIулакхаш каст-каста нийслу Первомайске бахача наьха.

Орджоникидзе городе ваха везаш гIулакх нийсделча а иштта хала хул тхона.

Цу гIулакхага хьажа а наха автобус чIоаггIа эшаш хилара терко а яь цахаддаш расписанех из леларгйолаш болх тоабе а декхарийла я Грозненски автостанцен начальство.

АДЖИГОВ Ш.

ДIадаккха дукха истий кхувлилга!

ДIаяхача замах юхедисача къаьнарча, ирчача гIулакхех цаI да дукха истий кхувлилга.

Уж кхыча къамашта юкъе доацаш дола акха гIулакхаш дIадахарна, хабар дувцарал совгIа, хIама дац Назрановски районе. Районе дуккха а ба дукха истий кхийла а кхувлаш а бола нах.

Ийрча гIулакх да 50 шу гаргга ха йолча Наьсар - Кертерча Джандигов Исмейлас леладер. Казахстанера йиъ сесаг а йоалаеш цIавенача Исмайлас дукха ха йоацаш 5-гIа йийхай, хIаьта йийхар йоI а я. Исмайлийна ца хойя а, из мел вовзараштa хов Исмейли вахар саг хьогаргволаш а хоза а доацилга. Бакъда, кIезига ба Исмейлийга а Исмейлийта хьаухарашка а оаш леладер ийрча гIулакх да аьнна дIаоалараш. Цул хозагIа дац «40 лет Октября» яхача совхоза Наьрсар-Кертерча отделенен вокхагIа волча бухгалтеро Бекмурзиев Баширас леладу гIулакх а. Кхобер а долаш цамогаш йола сесаг, хьоашалгIа йохийт аьнна, Казахстане а яхийта, саг а йоалаянь Iохайнав Башир. Хоза гIулакх дац сесаг кIал йолча къонахашна дIаухача кхалнаха леладер а. Цхьаннахьа а яц дукха истий болча цIагIа барттайна а безаме а вахар долаш моттиг. Партийнии, комсомольскии, советскии, боахамайи, общественни организацей болхлой а судайи прокуратурай и болхлой а декхарийла ба дукха истий кхувлача наха духьал къовсам лоаттабе, уж харцахьара гIулакхаш муху лла юкъера дIадаха а.

ОЗДОЕВ М. Б.

Мишта латт Кантышеве берашка дешийтара гIулакх?

Хьалха паччахь волча хана цхьаккха а бокъо йоацаш, шоашта юкъе шоай къамах дийша нах боацаш, йоккха халои балеи лайнача къамех да нохчийи гIалгIайи къам.

Сийлахь-боккхача Октябра паччахьа гIабаш каг а дань, дерригача къамашта ше еннача йоккхийча бокъонех тарра бокъо еннай вай зIамигача къаманна а: болхбе, деша, салаIа.

Коммунистически партеси Советски правительствоси массаза а ший кертера декхар лерхIаш да советски халкъага дешийтара гIулакх. Цу тайпара Советски Iаьдало дуккха рузкъа а дахийта хьалъяьй вай юрташка школаш, шоай болх дика бовзаши шоашта мел ховр, дерригача дега чура адамашта дIадалеи кийча бола дукха хьехархой а ба цу школашка.

Цу гIулакхах кхеташи цунах пайда эца ховши дукха нах ба Кантышеве (Назрановски район)).

Зурабов Атабе Iаьлий диъ бер дагIа Кантышеверча юкъерча школе деша. Дерригаш а цхьатарра тIехдика дешаши шоай классерча новкъосташта новкъостал де кийча долаши да уж бераш. Из да хьехархощца цхьа барт а болаш, цар дасnанас берашта доаггIача тайпара доал дари Коммунистически партеси Советски правительствоси шоашта деннача иразах пайда эца хари. Ужжамо бараш а дукха ба Кантышеве.

Цхьабакъда, шоай хана хиннача паччахьа Iаьдало шоашта деша бокъо ца яларах, шоаш дешар ца ховши дуненах кIезига пайда эцаши хилар кхета а ца деш, шоай берашка хIанз а дешийта ца тугараш а ба Кантышеве.

Шоай бераш школе деша ахийтац Аушев Мурдали Абукара, Гасаров Саьдакъи Мухтара, Кортоев Чабе Iусмана, и. кхы бараша.

9—10 шу даьннача беро цIагIа даьна - нанна новкъостал ду, цудухьа уж деша ахийта а царга дешийта а торо яц тхога яха, кхоане ца лоархIаш йола бIехьа уйлаш я цар хьакхайкаераш.

Хьехархой коллективи юртсовети оарцагIа а яьнна чехкагIа уж нах дIакхетабань а ца кхетар законах бехктокхаме эза а бераш школе хьачу ца озе, вай хьатIакхувш йола даьхен иразера тIехье-бераш, харцахьарча новкъа доахаш латт цу вочa уйлаша.

ЧехкагIа уйла е еза цу гIулакхий.

АЛХАЗУРОВ КЪ.

Юха жоп хIана лац коммутатора?

Первомайске (Галашка) бахараштa дика ховш да района почта болх во лелилга. Дукха ха йоацаш районни сатирически газета тIа баьхабар телеграфа болхлой. Цу газета тIа кулгаца дилладар телефон етташ воаллача сага сурт. «Цхьаккха саг вий цига почте водаш, нагахьа санна вале сога юха йист хIана хилац алал телеграфе» яха дешаш дар сурта кIал яздаь хиннараш.

Из кхоачам болаш дар почта болхлошта шоай болх тоабе а кхы дIахо гIалаташ ца де а.

Цхьабакъда, цу гIулакха сагото еш-м бац телеграфа болхлойи районни связа контора начальники.

Нагахьа санна телефон тоха езаш гIулакх хилча телефонистка юха йист ца хулаш цхьа итт-пхийтта минут яккха езаш хул, е къамаьл дань даьлча телефон отключать ца деш а дукха ха йоал. Къьстта во лелабу из болх бийсанарча смено.

Районал арахьарча моттигашца телефонаца къамаьл делга-м шинкхаь сахьата а вIаштIехьа далац тха.

Районий связа контора начальники кхы цу гIулакха бехке бараши ма-могга сихагIа телефонни связа балхага хьажа а из тоабе а декхарийла ба.

А. ШАРИПОВ.

Республике политехнически дешар хьехарах

*

ДЕМУШКИН,
НГIАССР-а Оргкомитета халкъан дешара отдела заведующен заместитель.

*

Школашка политехнически дешар шердарахи, дешар общественно-пайдана болча къахьегамца бувзам болаш хиларахи бола ССКП XX съезда соцам кхоачаш а беш, вай республикерча педагогически коллективашеи школашеи дикка докха толамаш даьхад цу лоархIаме долча гIулакхах. Укх дIадодача дешара шера республикерча школашка болх беш я 97 физикан кабинет, 56 химен кабинет, 45 биологен кабинет, машиноведени электротехникани 30 кабинет. Практически занятеш е йиш йола школашка 88 грузовой автомашини, 80 трактори, 2 комбайни, 31 сеялкеи, 92 дIа-юха кхухьа электростанцийи, 72 киноаппарати я.

Юкъерча а ворхI класс йолча а школашка болх беш 122 металла а дахчах а хIамаш е Iомабеш мастерскеши 15 политехнически дешара болх бу цIаи да. 211 школай учебно-опытни участкаш а я. ЧIоагIа лоархIаме гIулакх да дешархой производственни бригадаш вIашагIйохкар а дешархоша юрта боахаман къахьегамца дакъа лацар а.

Вай мехка дикагIа йолча школай опыто хьахьекхад дешархой бригадаш — эггара дикагIа йола, дешар производственни къахьегамца дувзадолийташ йола форма йолга. Вай республике 1957 шера болх беш 40 дешархой бригада яр, царна къахьега аьнна дIатIачIоагIъянь 1500 гектар колхоза лаьтта а дар. Цу лаьтта дешархоша хьажкIаши, овощаши, плодово-ягодни, технически культураши кхеяьй. Коммунистически партес араяьккха хIара сага сих дулхи, шуреи, даьттеи «даккхарна США-на тIехьакхе» яха лозунг кхоачашъярна а дизза дакъа лоацаш ба дешархой.

Вай республикера комсомольцаши, пионераши, берригa школьникаши бешамаш дIайогIача, колхозашта, совхозашта, МТС-ашта гIо деш, юртбоахаман культуращца опытни болх беш ба.

ДIадахача 1957 шера колхозий кхашка болх бань вай республикерча школьникаша 75 эзар къахьегама ди даьккхад, хIаьта совхозашка болх бань 80 эзар сом а даьккхад.

Эггара хьалха дешархой производственни бригадаш вIашагIйохкилга доладаьд Наурски районерча Николаевски юкъерча школе. Педагогически коллективаи школан комсомольски организацени инициативах «ЦIе байракх» яхача колхоза правленес мога а янь вIашагIъеллар цига 1955 шера лакхерча классашкарча дешархой бригада.

Бригада нийса вIашагIа а елла, теори практикаца бувзам болаш хургйолаш, цун болх тоабарна доккха новкъостал дир биологи хьехаш йолча хьехархочо Ксения Филлиповна Скрыленкос. ХьажкIаш, овощаш, комсаш кхеярна, харбазашта, гидуаргашта доалдарна, уж чуэцарна гIо деш дика болх бир бригадаца хиннача дешархоша 132 къахьегама ди даьккхача Скрытник Николайс, 135 къахьегама ди даьккхача Скрыленко Виктора, 177 къахьегама ди даьккхача Нестеренко Леонида, 150 къахьегама ди даьккхача Скрытникова Надеждас, иштта кхыбараша а.

«Красное знамя» яхача колхоза правлене къахьегама деноши совгIаташи даларал совгIа бригадацарча дешархошта колхоза счетах экскурсеш вIашагIъехк. Иштта экскурсеш хиннай Каспийскийи Iаьржачеи фордий йисте, Тбилисе, Гори, Волго-Донской канале, Сталинграде, Крыма Къулбехьан йисте. Царех кхоъ Ерригсоюзан юртбоахаман Выставке а хиннав.

Николаевски школьникий хьокхама дешархой производственни бригадаш вIашагIъехкай Калиновски, Ищерски, Мекенски, Савельевски школашка.

Калиновски юкъерча школерча производственни бригадага доалде дIаеннача 100 гектара тIара Ленина цIерагIчеи Сталина цIерагIчеи колхозаша кхыча колхозий участкаш тIара баьккхачул 25 процент лакхага хьажкIий хьувкъам баьккхаб. Цу площада тIара яьккхай 20 эзар центнерал совгIа силосни масса а. Дешархоша 12 эзар къахьегама ди даьккхад, 7 сом ахчеи, 2,5 кг. ялати, 40 грамм комсаши хIара къахьегама денах а ийцад.

Цу колхозаша бригада совгIата Пятигорски, Есентуки-Кисловодски экскурсе баха путевкаши пианиноu беннаб. Дикача балхаца цу бригаде белгалбаьнаб Володин Геннадийи, Диков Николайи, Свинцов Ивани кхыбараш а.

Доккха новкъостал ду Сунженски районерча «Путь к коммунизму» яхача колхоза Нестеровски юкъерча школерча дешархоша. Колхозо доалде 130 га лаьтта дIаденнадар царга, цунах 70 гектара тIа гибридни хьажкIаши 60 гектара тIа гидуаргаши кхеяьй цар. Колхоза агронома хьалхле а лелаеш хьажкIийи гидуаргийи биологически бокъонаш а агротехника а Iомаю цар. 1957 шера бригадо леладеча кхаш тIа 80 тонн кхои, бIаь тонн совгIа органоминеральни удобренийи йиллаяр. Бригадо хIара гектара тIара 35 центнер гибридни хьажкIаши, 18 центнер гидуаргаши яьхай. Колхозе 2450 центнер фуал яьха гибридни хьажкIаши, 1098 центнер гидуаргаши дIаеннай бригадо.

Цул совгIа 16 деша ягIа йоI хьехархочо М. К. Тихоновскаяси, хьакхий ферма бригадира М. С. Бородаеваси хьалхле а лелаеш, хурскаш хьалкхеяра метод дика Iома а яь, болх беш ба. Школа йисте яьккхача шой колхоза ферма тIа болх бе гIоргба яхаш ба царцара комсомолка Гайворонская Галяи, Клещенко Валентинеи, Шилова Людеи, Сидарова Марияи, Корюшкова Валяи кхыбараши.

Сунженски районе ерригаш а 8 дешархой производственни бригада я.

ЧIоагIа пайдана а лоархIаме а болх лелабу Каргалински юкъерча школерча дешархой производственни комплексни 80 саг волча бригадо. Iилман-производственни болх лелабу цу бригадо. «Красный пахарь» яхача колхозе 22 гектара тIа гибридни хьажкIий фу кхедаьд цо. Колхозерча Паччахьалкхен сортоиспытательни участке агрономаша хьалхле а лелаеш, дIайийнача тайп-тайпарча культуращца опыташ а ю бригада членаша. Цхьадолча дуга сортаех бригадо гектара тIара 80 центнер совгIа хьувкъам баьккхаб.

Шалински районерча колхозненски юкъерча школе лакхерча классашкарча дешархоша трактор Iомаю. Царех дукхагIбараша укх шера аттестатаца трактор лелае йиш йолаш удостоверени а эцаргда. Вай мехкарча кхыйолча школай примерах Нестеровскийи Орджоникидевскийи школашка вIашагIъехкаш латт школьни машинно-тракторни станцеш. Школашта Орджоникидзевскийи Нестеровскийи МТС-аша тракторашu, сеялкаши, кхыйола юртбоахаман машинаши лу, хIаьта колхозаша лаьттана участкаш а къестаю.

Дика инициатива я Шелковски районерча комсомольцашеи пионерашеи йолаяьр а. Цар тIаьлцад Ленински комсомола шовзткъа шу дуззаш хIаране цхьацца кролики, шишша боабашки кхеелга, хIаьта цу гIулакха тIехьа хила аьнна массаволча комсомольцашкеи, пионерашкеи школьникашкеи кхайкарал а даьд. Цунца доккха новкъостал хургда колхозашкеи совхозашкеи дукхагIа коа тIара оалхазараш хилийтарна.

Цу вай республикерча школай дикача балхага хьежжа дуккха кхоачамбоацараш а да. Цхьайолча школашеи педагогически коллективашеи кхоачамболлаш терко йиц цу лоархIамерча гIулакха. Цхьаболча колхозийи совхозийи хьалхле лелаераша дешархой къахьегам лоархIаме лелабац. Кхоачамбоацараш дIа а даьха политехнически дешара гIулакха йоакхо е декхарийла ба уж.

Грознерча школайи, городерча халкъан дешара отделеи, комсомола горкома балхаца кхоачамбоацар лархIа деза — городерча школьникашта комсомольско-кагийрхой къахьегама лагераш вIашагI ца ехкалга.

1958 шера дIахо теорийи практикеи шойла бувзам болаш хилар чIоагIлургдолаш оттабе беза республикерча школай болх.

МагIалбикера язду

Декхараш тIех кхоачашду

1958 шера планал совгIа 4000 тонна мехкдаьтта даккха аьнна шоаш тIаийца декхараш кхоачашдеш социалистически ях яьржай МагIалбикерча нефтяникашта юкъе.

Планаца белгал яьха геолого-технически мероприятеш чакх а яьха, скважинашта лаьттан кIалхара а лакхехьарча оборудованена а дикагIа ремонт а еш хиларца хьалхарча кварталах планал совгIа 2009 тонн мехкдаьтта даьккхад цар. Шоашта карагIдаьннарех доккхал даь ца совцаш 1-ча апреле денз хIара дийнахь планал совгIа 27 тонн мехкдаьтта доккх МагIалбикерча нефтяникаша.

Бурув тоха долотош Iомадар

«Малгобекнефть» яхача мехкдаьттан промыслови управленен механически мастерскен коллективо, Грознен Центральни ремонтно-механически заводо конструкци яь дола гидромониторни долото хьаделга карадерзадаьд. Долотон лохехьа лоабата маркхал чакхбувлача отверстена юхье победитови втулка лотаю.

Промышленносто арахецача долотос болх беш кхо-диъ сахьат мара ца доаккхача, из тайпа тоадаьча долотос пхе дийнахь болх бу.

Цу долотоца болх беш хиларца «Малгобекнефть» яхача мехкдаьттан промыслови управленен коллективо скважинашта бурув тохара гIулакх сихагIа леладу.

Редактор М. ЛЬЯНОВ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 23, телефоны: редактора 2-41-23, зам. редактора 2-07-01, отдела партийной жизни 2-25-72, корректорской — 2-30-91.
СФ00748. Типография им 11 августа 1918 года, проспект Революции 30/3. Заказ № 2170.